

تهیه شده در:

معاونت اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

اردیبهشت ماه ۱۳۹۶

بررسی مسائل روز اقتصاد ایران

ناظر: شیما حاجی نوروزی

همکاران این شماره: آیدا بونبی و زهرا محمدی مزرعه شاهی

گزارش:

بسترها و الزامات توسعه کارآفرینی (با نگاهی به تجارب موفق)

خلاصه مدیریتی

گزارش حاضر با هدف بررسی مفاهیم و شاخص‌های مربوط به کارآفرینی و همچنین نظام‌های حمایتی و مشوق‌های مربوط به آن تهیه شده است. این گزارش به دنبال پاسخگویی به این سوالات است که یک کشور چگونه می‌تواند شرایطی را مهیا نماید که زمینه برای شکوفایی کارآفرینان فراهم شود؟ و تجربه سایر کشورهای موفق در زمینه حمایت از کارآفرینی چه بوده است؟

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد اصلی‌ترین اقدامات صورت گرفته در کشورهای موفق در زمینه توسعه کارآفرینی، مواردی نظیر اصلاحات زیرساختی و نهادی، بهبود محیط کسب و کار، ایجاد ثبات اقتصادی، تضمین حقوق مالکیت، توجه به مقوله آموزش و تخصیص بودجه به امر تحقیق و توسعه بوده است که در کنار جوایز و مشوق‌های کارآفرینی، توانسته نتایج مثبتی را به همراه داشته باشد. به عبارتی رشد و توسعه کارآفرینی در کشورها، بدون بسترسازی‌های اولیه محقق نگردیده و مجموعه‌ای از اقدامات باید صورت گیرد تا کارآفرینی

شکوفای شود. از اینرو تمرکز صرف بر حلقه نهایی یا اعطای جوایز کارآفرینی به تنهایی سبب بلوغ کارآفرینی در کشورها نشده و نمی توان انتظار موفقیت در این زمینه را داشت.

در ابتدای این گزارش، بعد از مقدمه، تعاریف مربوط به کارآفرینی و شاخص های مطرح در زمینه بررسی کارآفرینی توضیح داده شده است. طبق تعریف مؤسسه کارآفرینی و توسعه جهانی، کارآفرین کسی است که توانایی درک نوآوری و تجاری سازی آن را دارد. کارآفرینی نیز به معنی استفاده از فناوری نوین، نوآوری در فرآیندها و شیوه انجام کار است. در قسمت شاخص های کارآفرینی به معرفی اجمالی برخی مقیاس های شاخص در ارتباط با اندازه گیری، تعریف، رتبه بندی کارآفرینی اشاره می شود.

یکی از شاخص های معرفی شده برای سنجش کارآفرینی در این بخش، چارچوب OECD/EUROSTAT است که سه جریان جدا اما کاملاً مرتبط با هم را تعیین می کند که هر سه در شکل گیری، ارزیابی و سنجش ابزارهای سیاستی مرتبط با کارآفرینی اهمیت دارند. این سه جریان عبارتند از: "عوامل تاثیر گذار"^۱، "عملکرد کارآفرینی"^۲ و "اثرات"^۳.

"عوامل تاثیر گذار" در واقع بازتاب عوامل کلیدی است که بر "عملکرد کارآفرینی" تاثیر گذاشته و در واقع مجموعه فاکتورهایی است که محیط کارآفرینی را در یک کشور شکل داده و در صورت مساعد بودن این محیط، عملکرد کارآفرینی بهبود می یابد. "عملکرد کارآفرینی" هم شاخص هایی است که در آخر همه یا برخی از اهداف نهایی کارآفرینی (اثرات) را از خود متاثر می سازد. "اثرات" در واقع ارزش های ایجاد شده توسط کارآفرینان و کارآفرینی در یک کشور است.

دیده بان کارآفرینی جهانی شاخص دیگری است که با هدف پایش، ارزیابی و ارائه داده های پژوهشی معتبر در رابطه با فعالیت های کارآفرینانه، از طریق نظرسنجی، اطلاعات مورد نیاز را در زمینه ادراک عمومی و ارزش های اجتماعی مربوط به کارآفرینی، ویژگی های یک کارآفرین بالقوه، فعالیت های کارآفرینی و نیز کیفیت زیست بوم کارآفرینی ارائه می دهد. سپس به شاخص کارآفرینی جهانی پرداخته می شود که این شاخص موفقیت کارآفرینی را به ویژگی های محیط اقتصادی ملی و منطقه ای مرتبط دانسته و ۱۴ رکن را در سه زیر شاخص نگرش کارآفرینی، توانایی های کارآفرینی و مشوق های کارآفرینی معرفی می کند و با استفاده از امتیازدهی به هر کشور بر اساس ارکان مذکور، کشورها را رتبه بندی می کند. در نهایت به کشورها بر اساس اطلاعات کسب شده در هر زیرشاخص، نمره می دهد. آخرین مدل، سنج کارآفرینی کشورهای گروه G20 است که در سال ۲۰۱۳ توسط گروه ارنست و یانگ (EY) طراحی شد و مدلی برای رتبه بندی کشورها بر اساس ۵ رکن کارآفرینی معرفی می کند. این ۵ رکن شامل دسترسی به منابع مالی، فرهنگ کارآفرینی، مالیات و مقررات،

¹ Determinants

² Entrepreneurial Performance

³ Impacts

آموزش و پرورش و حمایت‌های هماهنگ است. هدف از این مدل کمک به شناسایی نقاط قوت کشورها و فرصت‌های بهبود برای نقاط ضعف است.

در بخش چهارم کشور آلمان، به عنوان یک کشور موفق در حوزه کارآفرینی و نمونه‌ای از یک کشور توسعه یافته و فناوری محور بررسی شده است. آلمان به دلیل توان بالای نوآوری و صادراتی خود و نیز انعطاف‌پذیری بالای کسب و کارها، زیست‌بوم مناسبی برای کارآفرینی دارد. بررسی تجربه این کشور نشان می‌دهد که اصلاحات ساختاری هدفمند که موجبات ثبات اقتصاد کلان و بهبود محیط کسب و کار را فراهم آورد، در رأس سیاست‌های مربوط به تقویت کارآفرینی قرار داشته است. علاوه بر این، حمایت‌های کارآفرینی به منظور اثربخشی بیشتر، در قالب بسته‌هایی شامل حمایت مالی، آموزش و مشاوره ارائه شده است. نقاط قوت آلمان در این زمینه، شامل سیستم آموزشی قوی، فرهنگ کارآفرینی مستحکم، تامین مالی غیر بانکی برای بنگاه‌های نوپا، تلاش در جهت ساده‌سازی و حذف قوانین دست و پا گیر و ایجاد پیوند مؤثر بین کسب و کارها با فضای علمی و آموزشی است.

در ادامه همین بخش به بررسی تجربه کشور ترکیه، به عنوان یک کشور در حال توسعه که مشابهت‌های فرهنگی فراوانی با ایران داشته و توانسته عملکرد قابل قبولی را در حوزه حمایت از کارآفرینی در گروه کشورهای G20 از خود نشان دهد، پرداخته است. کارآفرینی به عنوان یکی از حوزه‌های در حال رشد در این کشور مطرح است. این کشور پیشرفت‌های چشمگیری در برخی جنبه‌ها از جمله فضای کارآفرینی، کاهش قوانین دست و پاگیر و شروع کسب و کار داشته است. از جمله سیاست‌های موفق دولت ترکیه رشد سریع اعتبارات و افزایش وام‌های بانکی به کسب و کارهای کارآفرین، بهبود مداوم مقررات شروع کسب و کار و برنامه‌های حمایتی دولت برای بنگاه‌های نوپا است.

در بخش ۵ نیز منتخبی از بهترین عملکردها و برنامه‌های دولتی در راستای حمایت از کارآفرینان در سایر کشورها و در ذیل ارکان سنجه کارآفرینی ارائه شده است.

با توجه به مطالعات کشوری انجام شده، به نظر می‌رسد که تجربه سایر کشورها می‌تواند راه‌گشای سیاست‌گذاران در ایران به منظور اتخاذ سیاست‌های اصولی در جهت رشد و شکوفایی کارآفرینی باشد. اقداماتی نظیر اصلاح نهادهای حاکم بر جامعه، بهبود محیط کسب و کار، سیاست‌گذاری مؤثر و ایجاد هماهنگی بین فعالیت‌های مختلف، در کنار ارائه جوائز و سایر مشوق‌های انگیزشی به کارآفرینان در این راستا می‌تواند مثمر ثمر باشد.

دستیابی به رشد و رونق اقتصادی در شرایط رقابتی عصر حاضر، بدون ایجاد محیط مساعد برای ظهور و رشد کسب و کارهای نوآورانه و کارآفرینی ممکن نیست. کارآفرینی موتور رشد اقتصادی است و بدون آن امکان ایجاد نوآوری، رشد بهره‌وری و خلق مشاغل جدید بسیار دشوار خواهد بود. نرخ بالای بیکاری به‌ویژه در میان فارغ‌التحصیلان دانشگاهی از یک سو و نرخ پایین بهره‌وری نیروی کار از سوی دیگر، مبین این حقیقت است که راه‌حل‌های سنتی نمی‌تواند جایگزین مناسبی برای راه‌حل‌های نوین مبتنی بر کارآفرینی و نوآوری باشد. راه‌حلهایی که منجر به اشتغال‌زایی شده و خدمات، محصولات و یا فرآیندهای بدیعی را ایجاد می‌کنند که پاسخگوی تقاضای بالای بازارهای نوین است.

مطالعات متعددی نشان می‌دهد که رابطه‌ای مثبت میان کارآفرینی، فعالیت‌های بنگاه‌های کوچک و متوسط، رشد اقتصادی و ایجاد اشتغال وجود دارد. تحقیقات همچنین از ارتباط میان رشد سریع اقتصادی با تعداد بنگاه‌های کوچک و کسب‌وکارهای نوپا خبر می‌دهند. از اینرو الزامیست توجه شایانی به این مهم در سیاست‌ها و برنامه‌های دولت‌ها صورت گیرد [۱۵].

این در حالی است که در ایران، علی‌رغم تاکید سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سیاست‌های کلی اشتغال مبنی بر تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد کارآفرینی و ترویج و تقویت فرهنگ تولید و کارآفرینی، توجه به مقوله کارآفرینی در سایه ساختار نهادی معیوب، ضعف‌های آشکار محیط کسب و کار و زیرساخت‌های ناکافی همچنان مغفول مانده است. تلاش‌ها و فعالیت‌های افراد کارآفرین بر اساس کیفیت نهادهای اقتصادی، سیاسی و قانونی حاکم بر جامعه شکل می‌گیرد. در واقع این ساختار نهادی است که تعیین می‌کند تلاش‌های کارآفرینانه در جهت فعالیت‌های مولد باشد یا غیر مولد [۱۴]. بنابراین علی‌رغم وجود این تصور اشتباه که کارآفرینی یک پدیده مربوط به بخش خصوصی است، دولت می‌تواند تاثیر زیادی بر سلامت محیط کارآفرینی داشته و سبب عملکرد بهتر کارآفرینان در راستای رشد اقتصادی کشور شود. این مهم صرفاً از طریق ارائه مشوق‌ها و جوایز به کارآفرینان ممکن نمی‌شود، بلکه کیفیت مقررات و سیاست‌های موثر و کارای دولتی است که می‌تواند فضا را برای فعالیت بخش خصوصی و خوداشتغالی و در نتیجه کارآفرینی فراهم کند.

به طور ایده‌آل دولت باید یک رویکرد جامع را به منظور تقویت محیط کارآفرینی در پیش گیرد. انجام این عمل در گام اول مستلزم بررسی دقیق عوامل تاثیرگذار بر پدیده کارآفرینی است. طراحی یک چارچوب جامع برای برآورد وضعیت کارآفرینی، به دولت‌ها این امکان را می‌دهد که قابلیت مقایسه بین کشورهای مختلف را به دست آورده و در نتیجه با عملکردهای موفق سایر کشورها آشنا شده و بتوانند اثرگذاری مشوق‌های خود را افزایش دهند.

مدل های مختلفی برای تعریف، اندازه گیری و مقایسه کشورها در زمینه شاخص های مختلف کارآفرینی وجود دارد. از جمله چارچوب OECD/EUROSTAT که در واقع چارچوبی برای تعریف شاخصی است که یک کارآفرین و عملکردش بر اساس آن تعریف می شود، دیده بان کارآفرینی جهانی^۱ (GEM)، شاخص کارآفرینی جهانی^۲ (GEI) و سنج کارآفرینی^۳ کشورهای گروه G20 که امکان مقایسه سطح کارآفرینی در کشورهای مختلف را از طریق سنجش عوامل موثر بر کارآفرینی فراهم می کنند.

در گزارش پیش رو ضمن شرح تفصیلی مدل های فوق الذکر، به مطالعه موردی دو کشور آلمان و ترکیه بر اساس مدل سنج کارآفرینی کشورهای گروه G20 و شاخص های این مدل پرداخته و تجربیات موفق دولت در این دو کشور در ارتقای جایگاه کارآفرینی و ارائه برنامه های موثر در این حوزه مورد بررسی قرار می گیرد. در واقع آلمان به عنوان یک کشور پیشرفته در زمینه کارآفرینی و نوآوری و ترکیه به عنوان کشوری که در مسیر رشد قرار داشته و مشابهت هایی در زمینه فرهنگی و اقتصادی با ایران دارد، انتخاب شدند. در پایان نیز منتخبی از تجربیات موفق سایر کشورها در زمینه شاخص سنج کارآفرینی کشورهای گروه G20 ارائه می شود.

۲- تعریف کارآفرینی

طبق تعریف کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل^۴ (UNCTAD) کارآفرین فردی است که فرصت ها را در بازار تشخیص داده، منابع را تخصیص می دهد و ارزش آفرینی می کند. کارآفرینی نیز به معنی تعهد داشتن به سازمان، توانایی مدیریت یک کسب و کار مولد و مخاطره آمیز و تلاش برای کسب سود است [۵].

طبق تعریف مؤسسه کارآفرینی و توسعه جهانی^۵، کارآفرین کسی است که توانایی درک نوآوری و تجاری سازی آن را دارد. طبق این تعریف دیگر همه بنگاه های کوچک و متوسط، کارآفرین محسوب نمی شوند، چرا که محصول نوینی را به بازار عرضه نکرده اند. بسیاری از افرادی که با این کسب و کارها سر و کار دارند، مالکین بنگاه و یا تجاری هستند که علی رغم ایجاد شغل و خلق درآمد، کارآفرین محسوب نمی شوند؛ چرا که همان کاری را انجام می دهند که دیگران نیز به انجام آن مشغول هستند. کارآفرینی یک تعریف کیفی است و اشاره به عملکرد افراد فرصت گرا^۶ دارد که موفقیت های تجاری کسب می کنند. کارآفرینی همچنین دربرگیرنده مفاهیمی از جمله رشد بالا، نوآوری، مقیاس پذیری^۷ (قابلیت رشد مقیاس و میزان کار) و خلق مشاغل مهم است [۴].

¹ Global Entrepreneurship Monitor(GEM)

² Global entrepreneurship index(GEI)

³ EY Entrepreneurship Borometer

⁴ United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)

⁵ Global Entrepreneurship and Development Institution

⁶ Opportunity Driven

⁷ Scalability

کارآفرینان تصویری از کسب و کارهای دارای پتانسیل رشد بالا و توانایی تبدیل آن به واقعیت را دارند. آنها پل ارتباطی میان ابداع و تجاری سازی هستند. به بیان دیگر، در غیاب کارآفرینان، ابداعات انجام شده در محیط دانشگاه، آزمایشگاه و یا واحدهای تحقیق و توسعه باقی مانده و محصولی از آن به دست مردم نمی رسد. کارآفرینی تنها به معنی استفاده از فناوری نوین نیست. بلکه نوآوری در فرآیندها و شیوه انجام کار نیز نوعی کارآفرینی محسوب می شود [۴].

۳- شاخص های سنجش کارآفرینی

طراحی و برنامه ریزی برای رشد و گسترش کارآفرینی، بیش از هر چیز دیگر نیازمند سنجش وضعیت موجود و شناخت کاستی ها، مزیت ها و نقاط ضعف و قوت است. از سوی دیگر، سنجش پتانسیل و وضعیت کارآفرینی در محیط کسب و کار یک منطقه جغرافیایی مشخص، به دلیل ماهیت پیچیده، مبهم و کیفی آن، کار بسیار دشواری است. بنابراین هیچ شاخصی، نمی تواند به طور کامل در برگیرنده همه خصوصیات کمی و کیفی زیست بوم کارآفرینی باشد. با این وجود تا کنون شاخص ها و سنجش های متعددی در راستای بررسی و تخمین میزان و کیفیت محیط کارآفرینی ایجاد شده که در ادامه به معرفی تعدادی از آنها که اهمیت بیشتر و حیطه سنجش وسیع تری داشته اند، پرداخته می شود.

۳-۱- چارچوب شناسایی و اندازه گیری کارآفرینی^۱ OECD/EUROSTAT

اهمیت کارآفرینی در سیاست های حاکم بر کشورها سبب شد که به شدت نیاز به وجود یک مبنای سنجش برای شاخص های قابل مقایسه کارآفرینی در مقیاس جهانی ایجاد گردد. باید توجه داشت که این مقیاس ها و چارچوب ها باید توانایی ارائه اطلاعات هم در رابطه با تعداد کارآفرینان و سطح کارآفرینی در یک کشور، هم در رابطه با شاخص های اندازه گیری این سطح و در نهایت در حالت ایده آل نمایانگر تاثیر این سطح از کارآفرینی در به ثمر رسیدن سیاست های کلان یک کشور را داشته باشد. چرا که ایجاد یک اقتصاد کارآفرین یا تعداد زیاد کارآفرین در یک کشور در واقع ابزاری برای رسیدن به یک هدف بزرگتر که همان بهبود شاخص های اقتصاد کلان است، می باشد.

همین موضوع سبب ایجاد برنامه شاخص های کارآفرینی^۲ در OECD شد که در واقع به دنبال بهبود درک و اندازه گیری شاخص کارآفرینی است. سنگ بنای فعالیت های این برنامه هم چارچوب OECD/EUROSTAT برای شاخص های کارآفرینی است. این چارچوب سه جریان جدا اما کاملاً مرتبط با

¹ The Entrepreneurship Measurement Framework

² Entrepreneurship Indicators Programme (EIP)

هم را تعیین می کند که هر سه در شکل گیری، ارزیابی و سنجش ابزارهای سیاستی مرتبط با کارآفرینی اهمیت دارند. این سه جریان عبارتند از: "عوامل تاثیرگذار"^۱، "عملکرد کارآفرینی"^۲ و "اثرات"^۳. "عوامل تاثیرگذار" در واقع بازتاب عوامل کلیدی است که بر "عملکرد کارآفرینی" تاثیر می گذارد. عوامل تاثیرگذار مجموعه فاکتورهایی است که محیط کارآفرینی را در یک کشور شکل داده و در صورت مساعد بودن این محیط، عملکرد کارآفرینی بهبود می یابد. "عملکرد کارآفرینی" هم شاخص هایی است که در آخر همه یا برخی از اهداف نهایی کارآفرینی (اثرات) را از خود متاثر می سازد. "اثرات" در واقع ارزش های ایجاد شده توسط کارآفرینان و کارآفرینی در یک کشور است. این ارزش ها خود را در متغیرهای اقتصاد کلان نظیر اشتغال، رشد GDP یا ضریب جینی که بازتاب توزیع درآمد است نشان می دهد.

شکل ۱. چارچوب OECD/EUROSTAT برای شاخص های کارآفرینی^۴

Source: A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, Nadim Ahmad and Anders Hoffman, Entrepreneurship Indicators Steering Group, 2007

۳-۱-۱- شاخص های عوامل تاثیرگذار بر کارآفرینی

عوامل تاثیرگذار شامل ۶ شاخص شرایط بازار^۵، دسترسی به منابع مالی^۶، فرهنگ^۷، ظرفیت های کارآفرینی^۸، فناوری و تحقیق و توسعه^۹ و چارچوب های تنظیمی^{۱۰} است.

¹ Determinants

² Entrepreneurial Performance

³ Impacts

⁴ The OECD/EUROSTAT framework for Entrepreneurship Indicators

⁵ Market Conditions

⁶ Access to Finance

⁷ Culture

⁸ Entrepreneurial Capabilities

⁹ R&D and Technology

¹⁰ Regulatory Framework

جدول ۱- تقسیم‌بندی شاخص عوامل تاثیرگذار بر کارآفرینی

عوامل تاثیرگذار					
شرایط بازار	دسترسی به منابع مالی	فرهنگ	ظرفیت‌های کارآفرینی	فناوری و تحقیق و توسعه	چارچوب‌های تنظیمی
قوانین ضد تراست	فرشتگان کسب و کار ^۱	رویکرد جامعه نسبت به ریسک	آموزش و تجربه کارآفرینی	سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه	موانع اداری برای ورود
رقابت	دسترسی به سرمایه‌های مخاطره‌پذیر	رویکرد نسبت به کارآفرینی	آموزش مهارت-های کسب و کار و کارآفرینی	وجود ارتباط میان صنعت و دانشگاه	موانع اداری برای رشد
دسترسی به بازارهای داخلی	دسترسی به سایر انواع سرمایه	میزان تقاضا برای مالکیت کسب و کار	زیرساخت‌های کارآفرینی	همکاری‌های مبتنی بر فناوری میان شرکت‌ها	قوانین ورشکستگی
دسترسی به بازارهای خارجی	بازارهای سهام	آموزش کارآفرینی	مهاجرت ^۲	سیستم ثبت اختراع و استانداردها	ایمنی، بهداشت و مقررات زیست محیطی
میزان دخالت دولت				انتشار دستاوردها در حوزه فناوری	قوانین تولید
خدمات عمومی				دسترسی به پهنای باند	قوانین بازار کار
					چارچوب‌های قضایی و حقوقی
					بهداشت و تامین اجتماعی
					مالیات بر درآمد، ارث و دارایی
					مالیات بر سرمایه و کسب و کار

Source: A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, Nadim Ahmad and Anders Hoffman, Entrepreneurship Indicators Steering Group, 2007

^۱ Business Angels

^۲ مهاجرت در واقع به معنی توانایی جذب نیروهای متخصص از دیگر کشورهاست.

۳-۱-۲- شاخص های عملکرد کارآفرینی

عملکرد کارآفرینی به سه شاخص اصلی شرکت ها، اشتغال و دارایی تقسیم می شود که هر کدام از آنها به چند زیرشاخه طبقه بندی می شوند.

جدول ۲- تقسیم بندی شاخص های عملکرد کارآفرینی^۱

عملکرد کارآفرینی		
شرکت ها	اشتغال	دارایی
تعداد کسب و کارهای جدید ایجاد شده توسط کارفرمایان ^۴	شرکت های با رشد بالا بر اساس اشتغال ^۳	شرکت های با رشد بالا بر اساس گردش مالی ^۲
نرخ ورشکستگی شرکت های ایجاد شده توسط کارفرمایان	شرکت های جوان با رشد سریع بر اساس رشد اشتغال ^۷	شرکت های جوان با رشد سریع (Gazelle) ^۵ بر اساس گردش مالی ^۶
افزایش نرخ تاسیس و ورشکستگی بنگاه ^{۱۰}	تعداد صاحبان شرکت های نوپا ^۹	ارزش افزوده شرکت های جوان ^۸
رشد خالص جمعیت کسب و کار (تعداد شرکت های تاسیس شده منهای شرکت های ورشکسته) ^{۱۳}	تعداد صاحبان یک کسب و کار ^{۱۲}	میزان مشارکت شرکت های جوان در رشد بهره وری ^{۱۱}
نرخ پایداری (بین سه تا ۵ سال)	اشتغال در شرکت های سه تا پنج ساله ^{۱۵}	عملکرد نوآورانه شرکت های جوان یا کوچک ^{۱۴}
نسبت شرکت های با عمر ۳ تا ۵ ساله ^{۱۸}	متوسط اندازه شرکت بعد از ۳ تا ۵ سال ^{۱۷}	عملکرد صادراتی شرکت های کوچک ^{۱۶}

Source: A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, Nadim Ahmad and Anders Hoffman, Entrepreneurship Indicators Steering Group, 2007

¹ Indicators to the categories for entrepreneurial performance

² High Growth Firm Rate by Turnover(rate of high-growth firms based on turnover growth)

³ High Growth Firm Rate by Employment (rate of high-growth firms based on employment growth)

⁴ Employer firm birth rate(the number of new business creations with employees)

^۴ منظور از اصطلاح Gazelle، شرکت هایی با رشد بسیار سریع است که درآمدشان هر ساله حداقل ۲۰ درصد و به مدت ۴ سال یا بیشتر افزایش می یابد. البته حداقل درآمد این شرکت ها از یک میلیون دلار آغاز می شود. در واقع این سرعت رشد به این معنی است که شرکت به شکل موثری درآمد خود را در طول چهار سال دو برابر می کند. این شرکت ها می توانند بسیار بزرگ یا کوچک باشند، اما ویژگی اصلی آنها سرعت رشد بالا است (<http://www.investopedia.com/>).

⁶ Gazelle Rate by Turnover

⁷ Gazelle Rate by Employment(rate of young high-growth firms based on employment)

⁸ Value-added by young firms

⁹ Ownership rate start-ups(the number of new business owners)

¹⁰ Business churn(the addition of birth and death rates)

¹¹ Productivity contribution, young firms(their contribution to productivity growth)

¹² Ownership rate business population(the number of business owners)

¹³ Net business population growth(a measure of births minus deaths)

¹⁴ Innovation Performance, young or small firms

¹⁵ Employment: 3 and 5 year old firms

¹⁶ Export Performance, Small firms

¹⁷ Average firm size after 3 and 5 years

¹⁸ Proportion 3 and 5 year survival

۳-۱-۳- اثرات کارآفرینی

اثرات اقتصادی و اجتماعی مرتبط با کارآفرینی که در این چارچوب به آن پرداخته می‌شود شامل اشتغال، رشد اقتصادی و کاهش فقر است. هر کدام از این موارد خود می‌تواند به موارد خردتری نظیر رشد صادرات یا تعداد بیشتر خوداشتغالی‌ها تقسیم شود. اما نکته مهم آن است که به دلیل تمرکز تحلیل‌گران بر عوامل تاثیرگذار و عملکرد کارآفرینی در این چارچوب و هماهنگی آنها برای ایجاد این اثرات، شاخص اثرات کمترین میزان توجه را به خود اختصاص می‌دهد. یک دلیل دیگر برای این موضوع آن است که معمولاً شاخص‌های اقتصاد کلان تحت تاثیر یک عامل نیستند و چند عامل به طور همزمان بر آنها تاثیر می‌گذارد. به همین دلیل اندازه‌گیری تاثیر کارآفرینی بر این عوامل فرآیند پیچیده‌ای است که در این گزارش بدان پرداخته نمی‌شود. [۶].

جدول ۳- تقسیم‌بندی شاخص اثرات کارآفرینی

اثرات
اشتغال
رشد اقتصادی
کاهش فقر

Source: A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship, Nadim Ahmad and Anders Hoffman, Entrepreneurship Indicators Steering Group, 2007

۳-۲- دیده‌بان کارآفرینی جهانی (GEM)

دیده‌بان کارآفرینی جهانی، از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی جهان در حوزه کارآفرینی است که اطلاعات کیفی و گزارش‌های جامعی را با هدف ارتقای مفهوم کارآفرینی و شبکه‌های متشکل از افراد کارآفرین منتشر می‌کند. این مطالعه از طریق ائتلاف چند دانشگاه و مرکز مطالعاتی از کشورهای آمریکا، شیلی، مکزیک، مالزی، کره و کانادا و با تامین مالی آنها انجام می‌شود. این سنجه هر سال نرخ خوداشتغالی و بنگاه‌های جدید را در تعداد زیادی از کشورها، از جمله ایران تخمین می‌زند. داده‌های GEM از طریق پیمایش و مصاحبه از افراد به دست می‌آید. اما از آنجا که این سنجه، ایجاد کسب‌وکار را فارغ از کیفیت آن، معادل کارآفرینی فرض می‌کند، نمی‌تواند معیار مناسبی برای بررسی و اندازه‌گیری جنبه‌های کیفی کارآفرینی باشد. به علاوه تاثیر نهادها در اکوسیستم کارآفرینی در این شاخص نادیده گرفته شده و در واقع تفاوتی میان محیط کسب و کار کشورهای مختلف قائل نیست که می‌توان گفت از این منظر نیز شاخص جنبه‌های کیفی کارآفرینی را نادیده می‌گیرد. GEM از دو ابزار مکمل جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده می‌کند: بررسی جمعیت بزرگسال^۱ (APS) و نظرسنجی از متخصصان ملی^۲ (NES). گروه مسئول بررسی جمعیت بزرگسال به پیگیری و جمع‌آوری نگرش‌ها، فعالیت‌ها و اهداف افراد پرداخته و حداقل ۲۰۰۰ فرد بزرگسال را در هر کشور مورد بررسی قرار

¹ Adult Population Survey (APS)

² National Expert Survey (NES)

می دهد. گروه مسئول نظرسنجی از متخصصان ملی ۹ عامل را که به باور عمومی تاثیر چشم گیری در کارآفرینی دارند، بررسی می کند. این عوامل تحت عنوان شرایط چارچوب کارآفرینانه (EFCs^۱) شناخته می شود [۳]. در سال ۲۰۱۶، تعداد ۶۶ اقتصاد در هجدهمین مطالعه سالانه GEM شرکت نمودند که تشکیل دهنده ۶۹,۲ درصد از جمعیت جهان و ۸۴,۹ درصد از تولید ناخالص داخلی جهان هستند. این مطالعه شامل فعالیت کارآفرینانه در سطوح چندگانه فرآیند کسب و کار، نگرش جوامع به کارآفرینی، مشخصات، محرک های انگیزشی و اهداف کارآفرینان و نهایتاً کیفیت زیست بوم های کارآفرینی در اقتصادهای مختلف است. این مطالعه اقتصادها را بر اساس منطقه جغرافیایی و سطح توسعه یافتگی اقتصادی به سه دسته منبع محور^۲، کارایی محور^۳ و نوآوری محور^۴ تقسیم می کند. ایران در این طبقه بندی در دسته اقتصادهای منبع محور قرار می گیرد. سپس با نشان دادن شاخص های کلیدی کارآفرینی و زیر شاخص های مربوطه، امتیاز هر کشور را در هر کدام از زیرشاخص های مذکور مشخص نموده و کشورها را به صورت منطقه ای رتبه بندی می کند [۳]. این شاخص ها در جدول (۴) نشان داده شده است.

جدول ۴- شاخص ها و زیرشاخص های دیده بان کارآفرینی جهانی

زیرشاخص ها	شاخص ها	دیده بان کارآفرینی جهانی
کارآفرینی به عنوان انتخاب شغلی مناسب	شاخص های مربوط به ادراک و ارزش های اجتماعی	
منزلت اجتماعی برای کارآفرینان موفق		
توجه رسانه ای به کارآفرینی		
درک فرصت کارآفرینی	شاخص های مربوط به ویژگی های فردی یک کارآفرین بالقوه	
درک قابلیت کارآفرینی		
قصد کارآفرینی		
نرخ ترس از شکست		
مجموع فعالیت های کارآفرینی در قالب شرکت های نوپا - TEA ^۵	شاخص های مربوط به فعالیت های کارآفرینی	
نرخ مالکیت کسب و کارها (غیر نوپا)		
نرخ خروج از کسب و کار ^۶		
-	فعالیت کارمندی کارآفرینانه ^۷ - EEA ^۸	
-	فعالیت کارآفرینانه اجتماعی ^۹ - SEA	

Source: GEM 2016/17 Global Report

¹ Entrepreneurial Framework Conditions

² Factor-driven

³ Efficiency-driven

⁴ Innovation-driven

⁵ Total Early-stage Entrepreneurial Activity

⁶ Business Discontinuation Rate

^۷ این شاخص دربرگیرنده فعالیت های نوینی است که توسط کارمندان ابداع می شود.

⁸ Entrepreneurial Employee Activity

⁹ Social Entrepreneurial Activity:

این چارچوب توسط سازمان همکاری های اقتصادی و توسعه (OECD) و واحد آمار کمیسیون اتحادیه اروپا (Eurostat) معرفی شده است.

در کنار شاخص‌های مذکور، مفهوم دیگری به نام کیفیت درک شده از زیست‌بوم کارآفرینانه وجود دارد که به منظور سنجش آن در هر کشور، به هر مؤلفه تشکیل دهنده این مفهوم امتیازی بین ۱ (بسیار ناکافی) تا ۹ (بسیار کافی) تعلق می‌گیرد. مؤلفه‌ها عبارت است از تامین مالی کارآفرینی، سیاست‌های دولت، برنامه‌های دولت برای کارآفرینی، آموزش کارآفرینی، انتقال تحقیق و توسعه، زیرساخت قانونی و تجاری، قوانین ورود به کسب و کار، زیرساخت‌های فیزیکی، هنجارهای اجتماعی و فرهنگی [۳].

در رتبه‌بندی کشورها در شاخص GEM در سال ۱۷-۲۰۱۶، در زیرشاخص‌های مربوط به ادراک و ارزش‌های اجتماعی به‌طور کلی کشورهای آفریقای جنوبی و نیز آمریکا و کانادا، امتیاز بالاتری را نسبت به سایر مناطق کسب نموده‌اند. آمریکا و کانادا در زیر شاخص درک فرصت کارآفرینی، آمریکای لاتین در زیرشاخص درک قابلیت کارآفرینی، کشورهای اروپایی در زیرشاخص ترس از شکست و کشورهای آفریقایی در زیرشاخص قصد کارآفرینی امتیاز بهتری کسب نموده‌اند. در شاخص فعالیت‌های کارآفرینانه نیز منطقه آفریقا در مجموع امتیاز بهتری نسبت به سایر مناطق جهان کسب نموده است [۳].

اما در رتبه‌بندی کشورها در شاخص انگیزشی به دست آمده از زیرشاخص‌های TEA، کشورهایی از جمله سوئد، فنلاند، آمریکا، فرانسه، قطر، سوئیس و انگلستان به نسبت سایر کشورها در رتبه بالاتری قرار گرفته‌اند. در مؤلفه‌های زیست‌بوم کارآفرینی نیز، کشورهایی مانند سوئیس، هلند، فنلاند، امارات و فرانسه از جمله کشورهایی با عملکرد مناسب بوده‌اند [۳].

رتبه‌های ایران در دیده‌بان جهانی کارآفرینی در جدول (۵) نشان داده شده‌است.

جدول ۵- رتبه ایران در شاخص‌های دیده‌بان کارآفرینی جهانی در سال ۲۰۱۶

ویژگی‌های فردی یک کارآفرین بالقوه	
رتبه (بین ۶۵ کشور)	
۴۶	درک فرصت
۱۵	درک قابلیت
۱۲	ترس از شکست
۵	قصد کارآفرینانه
۲۳	مجموع فعالیت‌های کارآفرینانه در مرحله آغازین (TEA) در سال ۲۰۱۶
۲۳	مجموع فعالیت‌های کارآفرینانه در مرحله آغازین (TEA) در سال ۲۰۱۵
۹	نرخ مالکیت کسب و کار تثبیت شده
۴۷	فعالیت کارمندی کارآفرینانه (EEA)
۱۰	مرتبه اجتماعی بالا برای کارآفرینان
۵۲	کارآفرینی به عنوان یک انتخاب شغلی مناسب

Source: Global Entrepreneurship Monitor (2016/17)

۳-۳- شاخص کارآفرینی جهانی (GEI)

شاخص کارآفرینی جهانی، سالیانه توسط مؤسسه کارآفرینی و توسعه جهانی^۱ ارائه می‌شود. این مؤسسه یک سازمان تحقیقاتی است که توسط چند دانشگاه معتبر از کشورهای انگلیس، آمریکا و مجارستان بنیان نهاده شده و هدف اصلی آن بررسی ارتباط بین کارآفرینی و توسعه و شکوفایی اقتصادی است. موفقیت در حوزه کارآفرینی بستگی به موقعیت جغرافیایی و محیط اقتصاد ملی یا منطقه‌ای دارد. این ویژگی‌ها، همراه با منابع و زیرساخت‌ها، تشکیل دهنده زیست‌بوم کارآفرینی^۲ است. شاخص GEI، سلامت زیست‌بوم کارآفرینی را در ۱۳۷ کشور جهان اندازه‌گیری کرده و با ارائه رتبه‌بندی، نشان می‌دهد که هر کشور در بستر اقتصاد داخلی و جهانی چگونه عمل نموده است. در این روش اطلاعات مربوط به ویژگی‌ها، توانایی‌ها و اشتیاق کارآفرینی را از افراد اخذ نموده و با توجه به زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی به آنها وزن می‌دهد. حاصل این فرآیند ایجاد ۱۴ رکن است که شاخص کارآفرینی جهانی به وسیله آن سلامت زیست‌بوم کارآفرینی را اندازه‌گیری می‌کند [۴].

جدول ۶- ارکان و متغیرهای شاخص کارآفرینی جهانی

متغیرها	ارکان	زیر شاخص	شاخص کارآفرینی جهانی	
تشخیص فرصت	درک فرصت‌ها	زیر شاخص نگرش‌های کارآفرینی ^۳		
آزادی (آزادی اقتصادی و تضمین حقوق مالکیت)				
درک مهارت	مهارت‌های راه‌اندازی کسب و کار			
آموزش (آموزش عالی و کیفیت آموزش)	ریسک‌پذیری			
درک ریسک				
ریسک کشور	شبکه‌سازی			
شناسایی کارآفرینان				
پیوند با کارآفرینان				
موقعیت شغلی	حمایت فرهنگی ^۴			
فساد				
فرصت‌انگیزی ^۵	فرصت راه‌اندازی کسب و کار			زیر شاخص توانایی‌های کارآفرینی
حاکمیت (مالیات‌ستانی و حکمرانی خوب)	جذب فناوری			
سطح فناوری				
جذب فناوری	سرمایه انسانی			
سطح تحصیلات				
بازار کار (آموزش کارکنان و آزادی کارکنان)				
رقابت‌کنندگان	رقابت			

^۱ Global Entrepreneurship & Development Institute

^۲ Entrepreneurship Ecosystems

^۳ Attitudes Sub-index

^۴ هدف رکن حمایت فرهنگی، بررسی نقطه‌نظرات کارآفرینان یک کشور در رابطه با وضعیت و جایگاه شغلی و نیز میزان فساد احساس شده توسط آنها است.

^۵ Opportunity Motivation

رقابت پذیری (نفوذ بازار و قوانین)	نوآوری در محصول	زیر شاخص مشوق های کارآفرینی
محصول جدید		
انتقال فناوری	نوآوری در فرآیند	
فناوری نوین		
دانش (کیفیت متوسط مؤسسات علمی و تعداد دانشمندان و مهندسان)	رشد بالا	
شرکت های با سرعت رشد بالا ^۱		
تامین مالی و استراتژی (سرمایه مخاطره پذیر و استراتژی پیچیده کسب و کار از الزامات رشد کارآفرینی محسوب می شود.)		
صادرات	جهانی سازی	
پیچیدگی اقتصادی		
سرمایه گذاری غیر رسمی	سرمایه خطرپذیر	
عمق بازار سرمایه		

Source: GEI 2017

در رتبه بندی شاخص کارآفرینی جهانی در بین ۱۳۷ کشور جهان، ده کشور اول به ترتیب عبارت است از آمریکا، سوئیس، کانادا، سوئد، دانمارک، ایسلند، استرالیا، انگلیس، ایرلند و هلند. رتبه ایران در این گزارش ۸۵، آلمان ۱۲ و ترکیه ۳۶ است [۴].

۳-۴- مدل سنجه کارآفرینی ارنست و یانگ (EY)

سنجه کارآفرینی کشورهای گروه G20 که در سال ۲۰۱۳ توسط گروه EY طراحی شد، مدلی برای رتبه بندی کشورها بر اساس ۵ رکن کارآفرینی معرفی می کند. این ۵ رکن شامل دسترسی به منابع مالی^۲، فرهنگ کارآفرینی^۳، مالیات و مقررات^۴، آموزش و پرورش^۵ و حمایت های هماهنگ^۶ است. هدف از این مدل کمک به شناسایی نقاط قوت کشورها و فرصت های بهبود برای نقاط ضعف است. اطلاعات این سنجه با استفاده از نظرسنجی از ۱۵۰۰ کارآفرین در هر کشور جمع آوری شده است [۱].

دسترسی به منابع مالی یکی از مهمترین چالش های ایجاد، بقا و رشد بنگاه های کوچک و متوسط به ویژه شرکت های نوآور است. ابزارهای مالی به شکل فزاینده ای در حال تنوع و گستردگی است و توانایی ارائه برنامه ها و مشوق های جدید تامین مالی، فضای کارآفرینی کشورها را از خود متاثر می سازد. اکثریت کارآفرینان اعتقاد دارند که دولت نقش حیاتی در ایجاد فضای مناسب برای دسترسی کارآفرینان جوان به منابع مالی دارد [۱].

¹ Gazelle

² Access to funding

³ Entrepreneurship culture

⁴ Tax and regulation

⁵ Education and training

⁶ Coordinated support

داشتن فرهنگ کارآفرینی حمایت گر یکی دیگر از نیازهای اساسی کارآفرینان است. فرهنگ کارآفرینی در واقع به معنی درک نوآوری و خلاقیت به عنوان یک توانمندی مهم است. در معنای وسیع تر فرهنگ کارآفرینی با درک و قدرت تحمل جامعه نسبت به شکست یک کسب و کار ارتباط دارد که ورشکستگی را به شکل فرصتی برای یادگیری و آموزش ببیند. از سوی دیگر کشورهایی که فرهنگ کارآفرینی بالایی دارند به صورت مستمر به ترویج داستان های موفقیت کارآفرینان خود در دانشگاه ها و رسانه های عمومی می پردازند [۱].

سیستم آموزش و پرورش خوب و زیرساخت های حمایت گر، سبب تقویت محیط کارآفرینی در یک کشور می شود. بیشتر کارآفرینان در گروه کشورهای G20 اعتقاد دارند که دانشجویان نیازمند آموزش های خاصی هستند تا تبدیل به یک کارآفرین شوند. اما اغلب این اشتباه وجود دارد که آموزش های کارآفرینی در زیرشاخه مطالعات کسب و کار قرار داده می شود. این موضوع بدان معنی است که کارآفرینان بالقوه در سایر رشته ها مانند علوم و فناوری در این طبقه بندی دیده نمی شود. بنابراین داشتن یک سیستم آموزشی جامع برای کارآفرینی، مستلزم پوشش طیف وسیعی از رشته ها است [۱].

مقررات و مالیات ها از دیگر مسائل مهم مرتبط با حوزه کارآفرینی است. به نظر می رسد بعد از بحران مالی سال های ۰۸-۲۰۰۷ این اعتقاد گسترده ایجاد شد که دولت ها نقش بسیار حیاتی در تنظیم مقررات، ارائه مشوق ها و هدایت فعالیت های بخش خصوصی دارند. در واقع افزایش کارایی مشوق ها و مقررات مربوط به کارآفرینان در بنگاه های کوچک و متوسط تنها با بهبود گفتگوی میان دولت و کارآفرینان امکان پذیر است [۱].

بنابراین چنانچه پتانسیل مناسبی برای هماهنگی بهتر میان ادارات دولتی، مراکز رشد کسب و کار، دانشگاه ها و برنامه های آموزشی وجود داشته باشد سبب تسهیل فعالیت های کارآفرینان می شود. یکی از موفق ترین تجربه ها در زمینه هماهنگی مراکز مختلف مربوط به کارآفرینی تجربه تأسیس پنجره واحد تجاری^۱ برای تمرکز همه اقدامات اداری مربوط به شکل گیری یک واحد کسب و کار جدید در یک جا است [۱].

برخی از دولت ها در گروه کشورهای G20 تاکنون تجربه های موفق در زمینه سیاست گذاری و ارائه مشوق ها و برنامه هایی در رابطه با کارآفرینی داشتند که می تواند الگویی برای سایر کشورها در راستای ارتقای محیط کارآفرینی و بهبود سیاست های مرتبط با این مقوله باشد. دو کشور آلمان و ترکیه، به عنوان تجربه های موفق کارآفرینی که بیش از آن چه نظام تامین مالی را مد نظر قرار می دهند، بر رفع سایر چالش های پیش روی نظام کسب و کار تمرکز نموده اند، در این گزارش بررسی شده و تلاش می شود نکات مفیدی که می تواند راهگشای بهبود محیط کسب و کار و رشد کارآفرینی در ایران باشد، از تجربه این کشورها استخراج شود.

^۱ One-stop Shops

۴- مروری بر تجارب کشوری

۴-۱- بررسی تجربه آلمان

آلمان زیست بوم مناسبی برای کارآفرینی دارد که نشان دهنده توان این کشور در نوآوری، فناوری و قابلیت بالای صادراتی آن است. طبق آخرین آمار موجود، صادرات آلمان در سال ۲۰۱۵ حدوداً معادل ۵۰ درصد تولید ناخالص داخلی آن بوده که در مقایسه با آمریکا (۱۳ درصد)، ژاپن (۱۸ درصد) و انگلیس (۲۸ درصد) در موقعیت بسیار بهتری قرار دارد [۲۱]. اقتصاد آلمان مدتی است که بر بخش بنگاه‌های کوچک و متوسط این کشور (میتل اشتاند^۱ در اصطلاح آلمانی و به معنای طبقه متوسط^۲) تکیه کرده است. طبق گزارشی که در سال ۲۰۱۳ بر روی سایت دانشگاه هاروارد قرار گرفت، این بنگاه‌ها در یک رقابت کیفی با هم قرار داشته و صادرات محور هستند؛ همچنین ۷۰ درصد از نیروی کار کشور آلمان در این بنگاه‌ها که اغلب کسب‌وکارهای نوپا با فناوری‌های برتر هستند، اشتغال دارند. حتی در زمان بحران منطقه یورو^۳، که نرخ رشد تولید ناخالص داخلی کاهش یافت، کارآفرینان آلمانی انعطاف‌پذیری بالایی از خود نشان دادند. اصلاحات ساختاری انجام شده در آلمان نیز فضا را برای رشد کارآفرینان فراهم نمود. به علاوه، تلاش برای کاهش تورم، فرصت رشد بخش خصوصی را در این کشور فراهم آورد. تعهد به کارایی قوانین از اهمیت بسیاری در آلمان برخوردار است و اقتصاد این کشور نیز در تولید کالاهای عمومی مهم و هماهنگی فعالیت‌های مختلف، موفق عمل نموده است [۱].

یکی از اقدامات مؤثر دولت آلمان در سال‌های اخیر تأسیس بانک‌های دولتی تخصصی و ادارات سرمایه‌گذاری بوده که مسئولیت مدیریت و اجرای همه برنامه‌های دولتی در حوزه حمایت از کارآفرینان را به عهده دارند. هدف اصلی این طرح دولت آلمان، وجود یک اداره برای رسیدگی به یک امر مشخص است که موجب تسهیل فرآیندها و شفاف شدن ساختارها برای کارآفرینان شده و از ایجاد بوروکراسی پیچیده جلوگیری می‌کند [۸].

تجربه کشور آلمان نشان می‌دهد که برای حمایت از کارآفرینان به بسته‌های حمایتی نیاز است. سیاست‌های دولت آلمان در قبال بنگاه‌های نوپا در دهه ۱۹۹۰ تنها شامل تامین مالی و ارائه سرمایه‌های جدید بوده و مشاوره نقش کم‌رنگی ایفا می‌کرد. اما امروزه دولت این کشور تمایل به ارائه بسته‌های کاملی دارد که ترکیبی از حمایت‌های مالی و دوره‌های آموزشی و مشاوره را در بر دارد. دولت همچنین برای جذب همه گروه‌های هدف و افزایش سطح کارآفرینی در این کشور، سیاست جدیدی را شامل تمرکز بر کارآفرینی فارغ‌التحصیلان، آموزش کارآفرینی در دانشگاه‌ها و مدارس، حمایت از گروه‌های هدف ناتوان مانند بیکاران و جوانان، کارآفرینی

^۱ Mittelstand

^۲ بر اساس ترجمه ذکر شده در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس در مورد SMEها در آلمان

^۳ Eurozone

زنان و تامین مالی خرد- در پیش گرفت و توانست طیف وسیعی از افراد را در این حوزه فعال نماید. در سال ۲۰۰۱ هم ۱۳ برنامه توسط دولت در سراسر آلمان اجرایی شد که منحصر بر دانش‌آموزان تمرکز داشته و از ایجاد شغل‌های پاره‌وقت در دانشگاه‌ها و کسب ایده‌های تجاری حمایت می‌کرد. سایر برنامه‌های دولتی در این حیطه اغلب از راه‌اندازی بنگاه‌های خرد^۱ حمایت می‌کرد [۸].

آلمان در حوزه سیستم آموزش در مقطع دبیرستان الگویی برای سایر کشورهای اروپایی و آمریکا محسوب می‌شود. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این کشور دوگانه است. دانش‌آموزان در کلاس درس و از طریق کار عملی، آموزش می‌بینند تا برای ورود به بازار کار آماده باشند [۱].

فرهنگ کارآفرینی نیز در آلمان بسیار مستحکم است. سرمایه‌گذاری کسب و کارها بر روی تحقیق و توسعه، تعداد محققان کسب و کار و نیز تعداد اختراعات ثبت شده در این کشور نسبتا بالا است. بازخورد آموزش‌های مربوط به کارآفرینی نیز در میان کارآفرینان به نحو چشمگیری مثبت است. در واقع نقاط قوت آلمان را می‌توان در موفقیت سیستم آموزشی آلمان در تربیت کارکنانی با مهارت‌های مورد نیاز صنایع این کشور، گستردگی فناوری‌های نوین، تعداد چشمگیر مقالات علمی و فنی، سرمایه‌گذاری کسب‌وکارها در آموزش نیروی انسانی و شبکه بانکی محلی و منطقه‌ای مستحکم و در ارتباط نزدیک با کسب و کارهای کارآفرینانه برشمرد [۱].

۴-۱-۱- وضعیت آلمان در زمینه ۵ رکن سنجه کارآفرینی (EY)

در زمینه دسترسی به منابع مالی، عملکرد آلمان در تامین مالی غیربانکی موفق بوده است. طبق نظرسنجی انجام شده در سال ۲۰۱۳، کارآفرینان آلمانی در مورد شیوه‌های غیر بانکی تامین مالی بنگاه‌های نوپا مانند تامین مالی از طریق فرشتگان سرمایه‌گذار^۲ (افرادی که دارایی خود را در یک بنگاه کارآفرینی سرمایه‌گذاری می‌کنند)، نظر مساعدتری نسبت به سایر کشورهای پیشرفته عضو گروه G20 داشته است. دسترسی به منابع سرمایه‌ای مخاطره‌پذیر نیز در آلمان مناسب به نظر می‌رسد و با در نظر گرفتن زیرساخت صنعتی قوی در این کشور، انتظار می‌رود که بتواند خود را به سطح کشورهای مثل آمریکا و انگلیس که عملکرد بهتری در تامین سرمایه مخاطره‌پذیر دارند، برساند. برای این منظور، علاوه بر حمایت قوی‌تر سیستم بانکی، نیاز به افزایش حمایت مالی دولت است. در نظرسنجی انجام شده، برخی کارآفرینان خاطرنشان کردند که حمایت مالی دولت سبب افزایش قدرت تامین مالی صادراتی شده که این مسئله برای کسب‌وکار کارآفرینان که در تلاش برای ورود به بازارهای بین‌المللی هستند، بسیار حیاتی است [۱].

¹ Mini-firms

² Angle Investors

در زمینه فرهنگ کارآفرینی، آلمان موفق شده است که هزینه تحقیق و توسعه^۱ (R&D) را از ۲,۷ درصد تولید ناخالص داخلی در دوره ۲۰۰۹-۲۰۰۷ به ۳ درصد در سال ۲۰۱۵ افزایش دهد. به طور کلی در کشور آلمان، فضا برای نوآوری بسیار فراهم است. اگرچه در طی ده سال گذشته، تعداد مقالات علمی و پژوهشی منتشر شده ثابت بوده، اما در مقایسه با بسیاری از کشورهای عضو گروه G20، آلمان از سطحی بالاتر و عملکردی مناسبتر برخوردار است [۱].

علاوه بر این، ۶۱ درصد از کارآفرینان آلمانی نیز در سال ۲۰۱۳ بیان کرده‌اند که فرهنگ تشویق کارآفرینی در آلمان وجود دارد [۱].

یکی از ابتکارات دولت آلمان در زمینه فرهنگ کارآفرینی برنامه InnoProfile است. این برنامه که در سال ۲۰۰۵ راه‌اندازی شد، از همکاری میان گروه‌های تحقیقاتی و کسب و کارهای منطقه‌ای حمایت می‌کند. به منظور انتخاب پروژه‌ها، وزارتخانه‌های فدرال آلمان سعی در رقابتی نمودن فضا داشته و بر مشارکت‌های خصوصی - دولتی به همراه یک هیأت داوران متشکل از نیروهای دولتی و خصوصی متمرکز است تا در نهایت خلاقانه‌ترین موضوعات، تامین مالی شوند. این پروژه و برخی سیاست‌های مشابه در واقع به دنبال تمرکززدایی با رویکرد توجه به مناطق هستند. در واقع دولت آلمان از استراتژی حمایت از مناطق کمتر توسعه‌یافته به وسیله ارتقای زیرساخت‌های آن مناطق و ارائه یارانه به کسب و کارها، استفاده نمی‌کند، بلکه به جای آن از تمرکز بر ساخت قطب‌های علمی بدون توجه به مکان بهره می‌برد [۲].

در زمینه مالیات و قوانین، تعهد به ساده‌سازی در بیان قوانین، کاهش بوروکراسی اداری و به طور کلی تسهیل محیط قانونی کشور در چند دهه گذشته در دستور کار دولت‌های وقت آلمان بوده است. برنامه مقررات بهتر^۲ که توسط دفتر انجمن اتحادیه اروپا در لیزبون^۳ و در سال ۲۰۰۰ بنیان نهاده شد، سبب شد که آلمان با توسعه دولت الکترونیک گام مهمی در راستای کاهش بوروکراسی اداری برداشته و رابطه حاکمیت با مردم را سازنده‌تر سازد [۱۳].

در بحث آموزش و پرورش نیز، آلمان تاکید فراوانی بر آموزش کارآفرینی دارد. طبق نظرسنجی‌های انجام شده در سال ۲۰۱۳، درصد بالایی از افراد معتقد بودند که بهبود قابل ملاحظه‌ای در رابطه میان بنگاه‌ها با مدارس، مدارس کسب‌وکار و برنامه‌های مربوط به کارآفرینی به وجود آمده است [۱].

در زمینه حمایت‌های هماهنگ آلمان نکته قابل توجه این است که بخش زیادی از بار مالیاتی و مقرراتی در این کشور توسط حمایت‌های عمومی دولت از کارآفرینان و سطوح اندک تعارضات اجتماعی جبران می‌شود.

¹ Research & Development (R&D)

² Better Regulation

³ Lisbon

یک مثال از تلاش های دولت برای بهبود حمایت های دولتی و خصوصی از کارآفرینان، برنامه مجمع نوآوری ها^۱ است. این برنامه از ایجاد شبکه های منطقه ای به منظور ایجاد همبستگی بین بنگاه ها، دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی حمایت می کند. آلمان در زمینه ایجاد پیوند میان کسب و کارها و دانشگاه، به منظور ارتقای فناوری و نوآوری، بسیار بهتر از کشورهای هم رده خود عمل کرده است. به طور کلی، حمایت های هماهنگ در این کشور پیوسته و مداوم است. در نظرسنجی های انجام شده هیچ نکته منفی در مورد عملکرد ساختاری، از مراکز رشد کسب و کار تا برنامه های مشاوره ای و آموزشی ذکر نشده است. بسیاری از افراد معتقد بودند که انجمن ها و باشگاه های کارآفرینی بیشترین تاثیر را در رشد بلندمدت کارآفرینی داشته اند [۱].

۴-۱-۲- برنامه های دولت برای کارآفرینی

آلمان، به دلیل دارا بودن زیرساخت های فیزیکی و عمومی مترقی، حفظ کارآمد امنیت حقوق مالکیت، توجه بالای سیاست های عمومی به مسائل مربوط به کارآفرینی و بنگاه های نوپا و احترام به افکار عمومی، محیط مناسبی برای رشد کارآفرینی محسوب می شود. علاوه بر آن دولت نیز برنامه های متنوعی را برای حمایت از کارآفرینان طراحی و اجرا نموده است. این برنامه ها و سیاست ها نمونه های موفق از همکاری میان سازمان های دولتی و بخش خصوصی است. برنامه ها در سطح دولتی طراحی شده و بخش خصوصی در هنگام آغاز به کار این طرح ها نقش مهمی را ایفا می کنند. در نهایت هم تامین مالی آن با همکاری هر دو بخش خصوصی و دولتی انجام می شود [۸]. برخی از این برنامه ها در ادامه توضیح داده شده است.

- صندوق حمایتی در مراحل اولیه^۲: در یکی از شهرهای آلمان، شرکت ها به وسیله تامین وام های با بهره کم، انواع ضمانت و سرمایه گذاری در سهام برای بنگاه های نوپا و نهایتاً توسعه بنگاه، حمایت می شوند. علاوه بر حمایت های مالی، یک صندوق حمایتی در مراحل اولیه نیز تاسیس شده که هدف آن افزایش منابع مالی در دسترس بنگاه های جوان و بنگاه های کوچک و متوسط نوآور و تازه تاسیس از طریق وام های غیر مرجح^۳ و سهام است [۷].

- برنامه نوآوری-محور رشد منطقه ای^۴: این برنامه در سال ۲۰۰۱ با هدف استفاده کارا و گسترش رقابت در آلمان ایجاد شد. این برنامه از همکاری میان کسب و کارها، دانشگاه ها و مؤسسات تحقیقاتی که توانسته اند به یک سامانه فناوری ویژه در منطقه خود دست یابند و یا پتانسیل ایجاد آن را دارند، حمایت می کند [۲].

¹ Innovations Forum Program

² An Early-phase Fund

³ Subordinated Loans

⁴ The Innovative Regional Growth Cores Program

- سیلیکون ولی^۱ آلمانی: طرح شتاب بخشی به رشد سیلیکون ولی آلمان^۲ (GSVA) یک طرح مشارکتی بین بخش خصوصی و دولتی است که در سال ۲۰۱۱ و با هدف آشنایی بنگاه های نوپای آلمان با فرهنگ کارآفرینی سیلیکون ولی آمریکا^۳ و ایجاد دسترسی به بازار آمریکا و سایر بازارهای بین المللی برای آنها به وجود آمده است. این برنامه به بنگاه های فعال در بخش فناوری اطلاعات این فرصت را می دهد که برای یک دوره سه تا شش ماهه فشرده آموزشی به سیلیکون ولی آمریکا رفته و رشد شرکت را با کمک بازار ایالات متحده تسهیل نمایند [۱].

- بهره وری انرژی برای کسب و کارهای کوچک^۴: این برنامه با اعطای امتیاز برای استفاده از برخی فناوری های خاص، از کسب و کارهای کارآفرین حمایت می کند. استفاده از فناوری های کارا سبب کاهش مصرف انرژی، کاهش هزینه ها و افزایش سودآوری بنگاه های کوچک و متوسط می شود [۱].

- اگزیزست (ارتقای بنگاه های نوپای دانشگاهی)^۵: این برنامه یک طرح تامین مالی است که در سال ۱۹۹۸ توسط وزارت اقتصاد و فناوری و با هدف بهبود فضای مورد نیاز برای کسب و کارهای نوپا در دانشگاه ها و فراهم کردن تسهیلات در مراکز تحقیقاتی غیر دانشگاهی به وجود آمد. این برنامه به ارتقای فرهنگ کارآفرینی و خلق فرصت های تامین مالی برای دانش جویان و کسب و کارهای نوپای فناوری محور کمک می کند [۱].

- صندوق سرمایه گذاری در کسب و کارهای دارای فناوری بالا^۶: این صندوق، یک صندوق سرمایه گذاری مخاطره پذیر و مشارکتی میان دولت و بخش خصوصی است که در بنگاه های فناوری محوری که در مرحله بذریه^۷ (ایده) هستند، سرمایه گذاری می کند. بنگاه هایی که تحقیقات آنها نتایج نویدبخشی برای بخش صنعت خواهد داشت. بنگاه های نوپا نیز مشمول این طرح بوده و از امکانات تامین مالی، گروه سازی، انتقال دانش و ایجاد شبکه بهره مند می شوند [۱].

۴-۱-۳- جوایز کارآفرینی در آلمان

- جایزه کارآفرینی برای توسعه در آلمان^۸: این جایزه توسط وزارت خانه فدرال همکاری های اقتصادی و توسعه^۹ آلمان و در دو دسته بندی ارائه می شود: کسب و کار برای توسعه^{۱۰} و نوآوری برای توسعه^{۱۱}. دسته اول مربوط

¹ Silicon Valley

² German Silicon Valley Accelerator (GSVA)

³ سیلیکون ولی نام منطقه ای در جنوب سانفرانسیسکو در ایالت کالیفرنیا آمریکا است که مهد بسیاری از شرکت های نوپا و کمپانی های فناوری محور است. اپل، فیسبوک و گوگل از جمله این کمپانی های مطرح هستند.

⁴ Energy Efficiency for Small Businesses

⁵ EXIST (Promotion of University-based Start-ups)

⁶ High-tech Grunderfonds

⁷ Seed Stage

⁸ German Entrepreneurship Award for Development

⁹ Federal Ministry for Economic Cooperation and Development

¹⁰ Business for Development

¹¹ Innovation for Development

به کسب و کارها و اقدامات در جریانی است که موفقیت آمیز بوده و تاثیر دست آوردهای مربوط به این کسب و کارها و اقدامات در توسعه محلی و بهبود شرایط اجتماعی و زیست محیطی قابل اندازه گیری و چشمگیر بوده است. این دسته بندی بر فعالیتهای مرتبط با آموزش تمرکز داشته و شامل فعالیتهایی که منحصر بر جمع-آوری کمک های مالی و مباحث روابط عمومی تاکید دارند، نمی شود. دسته دوم نیز به محصولات و خدمات نوینی می پردازد که فعالیتهای پایدار اقتصادی را توسعه داده و در بلندمدت سبب بهبود شرایط زندگی مردم می شود. این دسته بندی بر اقداماتی متمرکز است که به طور ویژه اقشار کم درآمد در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای نوظهور را مد نظر قرار می دهد. این اقدامات ممکن است در مورد هر بخشی از صنعت باشد، اما مهم است که پروژه به مرحله بازار رسیده و حائز شرایط زیر باشد:

- فناوری و نوآوری مربوطه راه گشای موضوعات مربوط به سیاست های توسعه ای در حوزه هایی مانند مواد غذایی، بهداشت، منابع آب، انرژی، تغییرات آب و هوایی و یا آموزش باشد.
- نوآوری مربوطه سبب ایجاد یک محصول با امکان تولید ارزان و بومی شده که هزینه اندک تولید، سبب گسترش تاثیر و دسترسی به آن شود.
- فناوری به گونه ای باشد که محصول آن، امکان توزیع از طریق شبکه های فروش محلی و امکان تعمیر و نگهداری را داشته باشد.

طبق اطلاعات وبسایت مربوط به جایزه کارآفرینی برای توسعه در سال ۲۰۱۷، جایزه دسته اول (کسب و کار برای توسعه)، شامل جایزه نقدی و تا سقف ۳۵،۰۰۰ یورو است. جایزه دسته دوم (نوآوری برای توسعه) نیز شامل جایزه نقدی و تا سقف ۲۵،۰۰۰ یورو است. برندگان جوایز مذکور نیز متعهد می شوند که مبالغ دریافتی را برای اهداف مبتنی بر تعهد شرکتی خود به جامعه صرف نمایند [۱۸].

۴-۲- بررسی تجربه ترکیه

یکی از برنامه های اقتصادی کشور ترکیه رسیدن به جایگاه دهمین اقتصاد بزرگ دنیا در سال ۲۰۲۳ است. برای رسیدن به این هدف، کشور نیازمند برخی اصلاحات اقتصادی در زمینه های مختلف است. یکی از حوزه های در حال رشد در این کشور مقوله کارآفرینی است. ترکیه راه پرچالشی را به منظور تبدیل به یک جامعه کارآفرین در پیش رو دارد. فضای جامعه هنوز برای کارآفرینان، توسعه نیافته اما طرح های جدیدی که دولت ترکیه در دست اقدام دارد کمک زیادی به بهبود اوضاع خواهد کرد. از سوی دیگر ترکیه از نظر استراتژیک در میان بازارهای مهم در اروپا، خاورمیانه، روسیه و آسیای مرکزی قرار دارد. اقتصاد ترکیه به سرعت در حال رشد و تکامل است و همچنان پتانسیل های بالایی برای رشد بیشتر در صنایع مختلف مشاهده می شود. کارآفرینان ترکیه به فعالیتهای پیشگامانه تمایل زیادی دارند که اگر این انرژی به درستی مهار شود، فضای زیادی برای توسعه وجود دارد. گرچه دولت نقش کلیدی را در توسعه فضای کارآفرینی در کشور به عهده دارد،

اما تلاش شده این موضوع سبب کم‌رنگ شدن نقش بخش خصوصی در ساخت فضای کارآفرینی نشود. تلاش‌های انجام شده منجر به افزایش نقش بخش خصوصی شده که خود موجب تبدیل کارآفرینان به الگو در جامعه و تسهیل برنامه‌های دولت برای تقویت نقش فعالان اقتصادی شده است [۱۹].

دولت ترکیه توجه ویژه‌ای به تاثیرات عوامل اقتصاد کلان بر رشد و توسعه کسب و کار داشته و به دنبال شکوفایی کارآفرینی و بنگاه‌های کوچک و متوسط است. ترکیه به منظور توسعه برنامه‌های کارآفرینی خود، همکاری‌هایی را نیز با دیگر کشورها داشته است. از جمله می‌توان به برنامه کارآفرینی جهانی^۱ و شرکای تحت مدیریت بخش خصوصی برای یک آغاز جدید^۲ با همکاری وزارت امور خارجه آمریکا اشاره کرد [۱۹].

از جمله اقدامات موثر دولت ترکیه در طول ۱۰ سال گذشته در سطح کلان، ایجاد ثبات اقتصادی نسبی است که خود عامل مهمی در توسعه کشور بوده و سبب بهبود سیستم مالی نیز شده است. سنجه کارآفرینی کشورهای G20 در سال ۲۰۱۳ نشان می‌دهد این کشور پیشرفت‌های چشمگیری در برخی جنبه‌ها از جمله فضای کارآفرینی، کاهش قوانین دست و پاگیر و شروع کسب و کار داشته، اما همچنان در برخی زمینه‌ها از متوسط کشورهای G20 عقب‌تر است. از جمله نقاط قوت ترکیه می‌توان به رشد سریع اعتبارات و افزایش وام‌های بانکی به کسب و کارهای کارآفرین، بهبود مداوم مقررات شروع کسب و کار و برنامه‌های حمایتی دولت برای بنگاه‌های نوپا اشاره کرد.

از سال ۲۰۱۱، وزارت جدید علوم، صنعت و فناوری ترکیه، مسئولیت بهبود وضعیت نوآوری را در کشور به عهده گرفته است. این وزارتخانه استراتژی ملی توسعه نوآوری، علوم و فناوری ۲۰۱۱-۱۶ را با هدف تقویت نوآوری و هدایت اقتصاد ترکیه به سمت بخش فناوری بالا تهیه کرد. این موضوع سبب افزایش سهم تحقیق و توسعه و گام موثری در جهت بهبود شرایط کارآفرینی در این کشور شد [۱].

بر اساس مطالعات انجام شده مشوق‌های دولتی برای کارآفرینی در ترکیه به دنبال کمک به شرکت‌ها در مرحله اولیه تأسیس و سپس توسعه شرکت‌ها در مرحله ثانویه است. به طور مثال دولت از طریق سازمان توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط (KOSGEB)^۳ مشوق‌های مختلفی را به ایده‌های خلاقانه و فناوری‌های مدرن ارائه داده و علاوه بر آن دستیابی SMEها را به منابع مالی میان‌مدت و درازمدت تسهیل می‌نماید. همچنین تعداد زیادی مناطق توسعه فناوری در ترکیه (TDZs)^۴ وجود دارد که در آنها به کارآفرینان کمک‌هایی برای تجاری‌سازی ایده‌هایشان اعطا می‌شود. این کمک‌ها شامل تسهیلات و زیرساخت‌ها، معافیت از مالیات بر درآمد و مالیات شرکتی برای سود حاصل از فعالیت‌های نرم‌افزاری و تحقیق و توسعه، معافیت از همه انواع مالیات برای دستمزدهای تحقیقاتی، نرم‌افزاری و تحقیق و توسعه برای همه کارمندان استخدام شده در این مناطق، و معافیت از مالیات شرکتی برای بخش IT و معافیت عوارض گمرکی [۱].

¹ Global Entrepreneurship Program (GEP)

² The Private Sector-led Partners for a New Beginning (PNB)

³ The Small and Medium Sized Enterprises Development Organisation (KOSGEB)

⁴ Technology Development Zones (TDZs)

یافته‌ها در ترکیه نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۴، بیشتر شرکت‌های بزرگ ترکیه‌ای صادرکننده بوده‌اند. در واقع صادرات سبب جهانی شدن، بهبود قدرت رقابت و کسب فرهنگ کسب‌وکار کشورهای توسعه یافته می‌شود. به طور تقریبی ۳۱ درصد از کارآفرینان در ترکیه (۱۰۴ شرکت) صادرکننده هستند. آمار همچنین نشان می‌دهد که تنها ۳۹ درصد از شرکت‌های کوچک صادرکننده هستند؛ در حالیکه ۸۱ درصد از شرکت‌های بزرگ در امر صادرات فعال می‌باشند [۱].

از سوی دیگر بهبود محیط کسب و کار از دیگر عوامل موثر در ظهور و پیشرفت کارآفرینی در کشورها است. ترکیه با درک این مهم، تلاش‌های زیادی را برای بهبود شاخص‌های محیط کسب و کار در کشور انجام داده است. از سال ۲۰۱۱، زمان شروع یک کسب و کار در ترکیه به ۶ روز کاهش پیدا کرده که در واقع کمترین میزان در بین کشورهای G20 است. بر اساس گزارش انجام کسب و کار جهانی در سال ۲۰۱۷، ترکیه فرآیندهای ثبت (ثبت مالیات، ثبت تامین اجتماعی، ارائه گواهینامه) را آسان‌تر کرده است. بر اساس همین گزارش سیستم پرداخت مالیات هم از طریق ایجاد و تقویت سیستم‌های الکترونیکی در این کشور تسهیل شده است [۱۱].

از دیگر اقدامات دولت ترکیه کاهش حداقل سپرده مورد نیاز نزد بانک‌ها برای گرفتن وام برای کارآفرینان است. این پول باید قبل از ثبت نام یا حداکثر سه ماه بعد از آن به بانک‌ها داه شود. اکثر کشورها این اجازه را به کارآفرینان می‌دهند که بخشی از این پول را داده و باقیمانده را در سال اول فعالیت خود پرداخت نمایند. در ترکیه از سال ۲۰۱۵، حداقل سپرده مورد نیاز، ۱۰ هزار لیر ترکیه تعیین شد که با توجه به اینکه یک چهارم آن در ابتدای ثبت شرکت، لازم‌الپرداخت است، این سرمایه برای ترکیه ۲۵۰۰ لیر ثبت شده که برای تسهیل شروع کسب و کار بسیار مناسب است [۱۱]. در واقع می‌توان گفت که گرچه چالش‌های زیادی بر سر راه کارآفرینی در ترکیه وجود دارد اما برنامه‌های حمایتی دولت کمک بزرگی به برداشتن موانع موجود و پیشرفت این مقوله کرده است.

۴-۲-۱- وضعیت ترکیه در زمینه ۵ سنجه کارآفرینی

در زمینه دسترسی به منابع مالی، نظرسنجی سنجه کارآفرینی در سال ۲۰۱۳ در ترکیه نشان داد که این کشور بیشتر از سایر هم‌تایان خود در گروه G20، در بهبود طرح‌های دولتی مبتنی بر ارائه منابع مالی پیشرفت داشته است. نظرسنجی همچنین به این موضوع اشاره داشت که پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در دسترسی به منابع مالی برای مشتریان و تامین‌کنندگان به وجود آمده که خود حاکی از اهمیت منابع مالی غیربانکی در تامین مالی کارآفرینان در این کشور است. [۱] در همین راستا معاون نخست وزیر ترکیه در سال ۲۰۱۷ از ارائه حمایت‌های مالی جدید از کارآفرینان به منظور حل مشکلات مالی و ترغیب جوانان به سمت کارآفرینی خبر

داد. همچنین بر اساس قانون، سیستم بازنشستگی فردی^۱ ملزم شد که حداقل یک درصد از منابع مالی خود را در سرمایه‌های مخاطره‌پذیر سرمایه‌گذاری کند [۱۶].

در زمینه فرهنگ کارآفرینی نکته جالب توجه آن است که ترکیه در میان کشورهای گروه G20 بیشترین موفقیت را در زمینه بهبود چهره کارآفرینی از طریق ایجاد تصویر مثبت از کارآفرینان در آموزش داشته است. این مهم در کشور ترکیه با استفاده مناسب از رسانه‌های گروهی و دانشگاه‌ها به انجام رسیده است [۲].

چشم‌انداز ترکیه در زمینه مالیات و مقررات بسیار مثبت است. گرچه هنوز راه درازی برای رسیدن به وضعیت بهینه وجود دارد، اما پاسخ‌دهندگان محلی در ترکیه نسبت به پیشرفت‌های اخیر در مقررات، مالیات‌ها، مشوق‌های نوآوری بسیار خوش‌بین هستند. نظرسنجی نشان می‌دهد که پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه آغاز کسب‌وکار در این کشور حاصل شده است. همانطور که قبلاً ذکر شد، زمان مورد نیاز برای آغاز کسب وکار در ترکیه ۶ روز بوده که بسیار پایین‌تر از متوسط کشورهای G20 با ۲۲ روز است. ترکیه هزینه آغاز یک کسب وکار را از ۲۷ درصد به ۱۶ درصد (درصد نسبت به درآمد سرانه) از درآمد سرانه بین سال‌های ۱۷-۲۰۰۵ کاهش داده است [۱]. همچنین بر اساس این مطالعات در بخش مالیات‌ها و مقررات، مشوق‌های مالیاتی دولتی ترکیه در بخش نوآوری از جمله موثرترین سیاست‌های دولتی در میان کشورهای G20 طبقه‌بندی شده است. در این راستا ترکیه بعد از برزیل و فرانسه بیشترین تاثیر را از این مشوق‌ها داشته است [۲].

در زمینه آموزش و پرورش، نشانه‌هایی از پیشرفت در سطح دبیرستان‌ها دیده می‌شود، به طوری که نرخ ثبت‌نام در دبیرستان بالاتر از متوسط کشورهای G20 بوده و رشد ثابتی در سهم نیروی کار دارای تحصیلات در این مقطع در طول چند سال گذشته وجود داشته است. روند مثبت دیگر در این زمینه اهمیت رو به رشد کارآفرینی در برنامه‌های آموزشی دانشگاه‌ها در ترکیه است. تعداد زیادی از دانشگاه‌های خصوصی در ترکیه، کلاس‌هایی در رابطه با کارآفرینی را به عنوان بخشی از برنامه‌های آموزشی MBA خود قرار داده و همچنین در سال ۲۰۱۲ اولین برنامه کارشناسی ارشد با تمرکز بر کارآفرینی را معرفی کرده‌اند. ادامه این روند بسیار سودمند خواهد بود. از هر ۱۰ کارآفرین پاسخ‌دهنده به نظرسنجی در ترکیه، ۹ نفر اعتقاد داشتند که آموزش تخصصی برای حمایت از کارآفرینان بسیار ضروری است. یکی از اقدامات مناسب دولت ترکیه در این راستا اختصاص کرسی‌های بیشتر در دانشگاه‌ها و مدارس کسب و کار به رشته کارآفرینی است [۱].

در همین راستا انجمن کسب و کارهای جوان ترکیه^۲ (TUGIAD)، مسئولیت اصلی را در این رابطه به عهده داشته و تا سال ۲۰۱۲ از تحصیل ۷۲,۰۰۰ کارآفرین جوان در رشته‌های مدیریت اجرایی، بازاریابی و ارتباطات

¹ Individual Pension System (BES)

² Young Businessmen Association of Turkey (TUGIAD)

حمایت کرده است. ترکیه همچنین نمونه موفق از ارائه برنامه‌هایی است که به گروه خاصی از افراد کمک می‌کند که از مرحله ایده‌پردازی به مرحله آموزش کارآفرینی حرکت کنند [۲].

شورای تحقیقات فناوری و علمی ترکیه^۱ (TUBITAK) نیز برنامه‌های مخصوصی برای کارآفرینان فعال در بخش فناوری دارد و بنیاد توسعه تکنولوژی ترکیه^۲ (TTGV) نیز به پروژه‌های تحقیق و توسعه‌ای، وام اعطا می‌کند و هزینه‌های مرتبط با تحقیق و توسعه را پرداخت می‌نماید. پروژه‌هایی که شایستگی دریافت چنین مشوق‌هایی را دارند شامل تحقیق در رابطه با مفهوم توسعه، تحقیق در حوزه فناوری، تحقیق در رابطه با قابلیت اجرای فنی پروژه، مطالعات آزمایشگاهی برای تبدیل مفهوم به طرح، مطالعات در رابطه با نقشه و طرح، تولید نمونه اولیه، آزمایش محصولات اولیه، مطالعات در رابطه با گواهینامه و اختراع و فعالیت‌های مرتبط با طراحی تولیدات هستند. TUBITAK در سال ۲۰۱۴ برنامه حمایتی دفتر انتقال فناوری راه‌اندازی کرد که یک میلیون دلار برای تأسیس این دفتر در ترکیه تخصیص داده شد [۱۰].

علاوه بر این موارد TUBITAK، برای اولین بار شاخص دانشگاه خلاق و کارآفرین^۳ را در ترکیه تعریف کرده که هدف از این شاخص افزایش رقابت میان دانشگاه‌ها در رابطه با نوآوری و کارآفرینی، محاسبه عملکرد دانشگاه در ارتباط با کارآفرینی و نوآوری و کمک به توسعه این موارد به شکل غیرمستقیم در کشور ترکیه است. برخی از مقیاس‌ها برای اندازه‌گیری این شاخص شامل تعداد شرکت‌های تأسیسی توسط دانشگاه‌هیان، تعداد شرکت‌های تأسیسی توسط دانش‌آموزان و فارغ‌التحصیلان، تعداد شاغلان در این شرکت‌ها، اختراعات، گواهینامه‌ها، پروژه‌های خلاقانه و تحقیق و توسعه و آموزش‌های ارائه شده در حوزه کارآفرینی و نوآوری است [۱۰]. در واقع ادارات توسعه‌ای بیشتر توجه خود را معطوف به برنامه‌های حمایتی تخصصی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط کردند.

در زمینه حمایت‌های هماهنگ از نظر کارآفرینان در کشورهای گروه G20، مراکز رشد کسب‌وکار مهمترین ابزار حمایتی از رشد درازمدت فعالیت‌های کارآفرینی است. برخی از شرکت‌های بزرگ در ترکیه از برنامه‌های رشد شرکت‌های نوپا و مراکز رشد کسب‌وکارها در این کشور حمایت مالی می‌کنند. زمانی که از کارآفرینان در ترکیه پرسش می‌شود که چه نوع طرح‌های سازمانی دولتی برای شکوفایی کارآفرینان محلی مورد نیاز است، بیشتر آنها بر برنامه‌های شرکت‌های نوپا نظیر تضمین نقدینگی، تامین مالی سرمایه شرکت، تامین مالی بدهی، مشوق‌های مالیاتی به همراه مشاوره و آموزش‌های تخصصی تاکید دارند [۲].

¹ Turkey's Scientific and Technological Research Council (TUBITAK)

² Technology Development Foundation in Turkey (TTGV)

³ The Entrepreneurial and Innovative University Index

۴۷ درصد از کارآفرینان ترکیه اعتقاد دارند که دستیابی به برنامه‌های حمایتی دولت برای شرکت‌های نوپا در طول چند سال گذشته بهبود یافته است. همچنین ۵۵ درصد از کارآفرینان اذعان داشتند استفاده از برنامه‌های حمایتی دولت برای شرکت‌های نوپا را به سایر برنامه‌های حمایتی ترجیح می‌دهند. ۶۲ درصد از کارآفرینان نیز از فعالیتهای حمایتی اتاق‌های بازرگانی در این کشور تقدیر کردند. تعداد زیادی از کشورهای گروه G20، حمایت‌های سازمانی از کارآفرینان جوان ارائه می‌دهند که ترکیه از این نظر به همراه کانادا، چین و عربستان جزء کشورهای با کارآمدی بالا در ارائه این نوع حمایت‌ها است [۲].

از دیگر نقاط قوت ترکیه افزایش تعداد مراکز رشد کسب و کار و ساختارهای مشابه آن برای حمایت از برنامه‌های نوآورانه کارآفرینی در این کشور در سال‌های اخیر است. علاوه بر مراکز رشد کسب و کار واقع در پارک‌های فناوری، "کارخانه کارآفرینی" مربوط به دانشگاه آژگین، "گاراژ" مربوط به دانشگاه TOBB و "Embriyomics" مربوط به موسسه فناوری بالای از میر مثال‌های مهم از این دست هستند [۱۲]. برنامه‌های حمایتی ترکیه برای مراکز رشد کسب و کار، در واقع به منظور افزایش بهره‌وری و کارآمدی این مراکز است. دولت حمایت‌های مالی را در اشکال تامین هزینه‌های ثابت و شرکتی برای این مراکز ارائه می‌کند [۲].

تجربه ترکیه همچنین نشان می‌دهد که سازمان‌های دولتی باید با انجمن‌ها، اتاق‌های بازرگانی و دانشگاه‌ها در زمینه مشوق‌های کارآفرینان نظیر برنامه حمایتی از سرمایه‌های مخاطره‌پذیر در بخش فناوری همکاری کنند. در برنامه‌های حمایتی از کارآفرینان، از خدمات سازمان‌ها و انجمن‌های بخش خصوصی می‌توان در زمینه انتخاب، بازبینی و ارزیابی پروژه‌ها بهره‌برداری کرد. یک نمونه موفق از این دست، مشوق‌های تحقیق و توسعه‌ای است که با همکاری میان وزارت اقتصاد و بنیاد توسعه فناوری ترکیه^۱ تامین می‌شود [۱۲].

علاوه بر آن مطالعات نشان می‌دهد که سیاست‌های پارک‌های فناوری دولت ترکیه موفق بوده و محیط اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی که در آن فعالیتهای تحقیق و توسعه و نوآورانه بسط و توسعه یابد در حال حاضر در ترکیه در دسترس است [۱۲].

۴-۲-۲- سایر برنامه‌های حمایتی دولت ترکیه از کارآفرینان

- تامین سرمایه کارآفرینان فعال در کسب و کارهای با فناوری بالا : وزارت علوم، صنعت و فناوری این برنامه حمایتی را به منظور تامین سرمایه برای کارآفرینان جوان تهیه کرده است. همزمان شورای کارآفرینی در سال ۲۰۱۲ به منظور کمک به کارآفرینان برای دسترسی به منابع مالی خارجی و داخلی تأسیس شد.

^۱ Technology Development Foundation of Turkey

- برنامه حمایتی انتقال فناوری^۱: دولت ترکیه همچنین تلاش‌هایی برای بهبود نوآوری در بخش آموزش انجام داد. به طور مثال برنامه حمایتی انتقال فناوری در سال ۲۰۱۱ برای تقویت کسب و کارهای کارآفرین ایجاد شد. هدف از این برنامه کمک به تجاری‌سازی نتایج تحقیقاتی است که به شکل عمومی تامین مالی شدند. به این معنی که این برنامه پلی برای پر کردن شکاف میان برنامه‌های تحقیق و توسعه اجرا شده در دانشگاه‌های ترکیه و متقاضیان آن در بخش کسب و کار ایجاد می‌کند. همچنین از برنامه‌هایی که محققان و کارآفرینان را گردهم آورده حمایت کرده و پوشش ۷۵ درصد از هزینه‌ها را تا سقف ۱۵۰ هزار یورو تا ۱۸ ماه ضمانت می‌کند [۱].

- پارک‌های فناوری: در سال ۲۰۱۳ بیش از ۴۰ پارک فناوری در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی دولتی ترکیه وجود داشت. این پارک‌ها مشوق‌های مالیاتی گسترده‌ای را برای ۱۷۰۰ شرکتی که در بخش فناوری بالا در ترکیه فعالیت می‌کنند ارائه می‌نماید. این بخش‌ها شامل فناوری اطلاعات و ارتباطات^۲، الکترونیک، صنایع دفاعی، ارتباطات از راه دور، بیولوژی پزشکی، مواد پیشرفته و فناوری زیست محیطی است. همچنین در سال ۲۰۱۱ شورای تحقیقات فناوری و علمی با همکاری شورای آموزش عالی شاخصی را برای ارزیابی موفقیت دانشگاه‌ها در پرورش کارآفرینی و خلاقیت تعریف کرده است [۱].

- برنامه حمایت از شرکت‌های نوظهور در بازار بنگاه‌های کوچک و متوسط: این برنامه که در سال ۲۰۱۰ اجرایی شد، به کسب و کارهای کارآفرینی که سهام آنها در بازار بورس عرضه شده، کمک می‌کند که از منابع مالی موجود در بازار سرمایه بهره‌برداری کنند. در واقع از طریق این برنامه هزینه‌های مختلف مرتبط با سهام از جمله هزینه‌های مشاوره، هزینه ممیزی، هزینه پذیرش برای ثبت در تابلو بورس و هزینه ثبت در اداره ثبت مرکزی به شرکت‌ها بازپرداخت می‌شود [۱].

- رژیم جدید مشوق‌های سرمایه‌گذاری: دولت ترکیه، سیستم مشوق‌های سرمایه‌گذاری خود را به منظور ترغیب سرمایه‌گذاران برای مشارکت در فعالیت‌های با فناوری بالا و صادرات محور بازبینی کلی کرده است. رژیم جدید شامل ۴ برنامه است: عمومی^۳، منطقه‌ای^۴، در اندازه بزرگ^۵ و استراتژیک^۶. در هر برنامه طیف وسیعی از مشوق‌ها را در دسترس کارآفرینان قرار می‌دهد که شامل مواردی نظیر معافیت از مالیات بر ارزش افزوده و عوارض گمرکی، کاهش مالیات شرکتی، معافیت از مالیات بر درآمد، حمایت از حق بیمه تأمین اجتماعی، حمایت از سود و توزیع زمین است. در همین راستا معافیت‌های سالیانه تخصیص داده شده به برنامه حمایتی سرمایه کارآفرینی در بخش فناوری بالا از ۵ میلیون یورو به ۱۹,۵ میلیون یورو افزایش یافت.

¹ The Technology Transfer Support Program

² Information and Communications Technology (ICT)

³ General

⁴ Regional

⁵ Large-scale

⁶ Strategic

این برنامه که در سال ۲۰۱۲ اجرایی شد بیشتر بر دسترسی به منابع مالی، مالیات و مقررات مرتبط با آن و حمایت‌های هماهنگ متمرکز است [۱].

- برنامه جهانی کارآفرینی کشور ترکیه^۱: این برنامه یک تلاش مشترک بین وزارت امور خارجه ایالات متحده، اتحادیه اتاق‌های بازرگانی و بورس کالای ترکیه^۲ و بنیاد تحقیقات سیاست‌های اقتصادی ترکیه^۳ (TEPAV) است. هدف از این برنامه شکوفایی فضای کارآفرینی در این کشور است. برای رسیدن به این هدف، طیف وسیعی از سازمان‌ها از بخش خصوصی، جامعه مدنی، دانشگاهیان در داخل ترکیه و ایالات متحده با این برنامه همکاری می‌کنند. در ژانویه ۲۰۱۱، این برنامه یک سلسله مناسبت‌هایی را در طول یک سال برگزار کرد. مهمترین رویداد برگزار شده، اعزام یک هیأت ۱۵ نفره از سرمایه‌گذاران و کارآفرینان نوپای مشهور آمریکایی بود که یک بازدید ۴ روزه از ترکیه داشته و در طول سفر با ۸ نفر از هم‌تایان ترکیه‌ای خود نیز دیدار کردند. در این سفر همچنین هیأت مذکور وظیفه داوری ۳۲ فینالیست شرکت کننده در مسابقه "معرفی بهترین کارآفرین ترکیه" را به عهده داشتند. هیأت علاوه بر ملاقات با این فینالیست‌ها، با ۱۰۰ نفر از دیگر کارآفرینان ترکیه دیدار و اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی درازمدت و پیوندهای سرمایه‌گذاری با سرمایه‌گذاران و کارآفرینان ترکیه نمود [۹]. برنامه جهانی کارآفرینی در ترکیه همچنین نقش محوری در برگزاری دومین نشست جهانی کارآفرینی در ترکیه در دسامبر ۲۰۱۱ داشت. این مناسبت‌ها در کنار فعالیت‌هایی نظیر برگزاری کارگاه‌های آموزشی، رویداد "هفته شرکت‌های نوپا"، تهیه سند استراتژی فضای کسب‌وکار محلی و سایر کنفرانس‌ها از جمله مهمترین اقدامات این برنامه جهانی در راستای رشد و اعتلای کارآفرینی در کشور ترکیه است [۱۹].

ذکر این نکته ضروری است که بنیاد تحقیقات سیاست‌های اقتصادی و اتحادیه اتاق‌های بازرگانی و بورس کالای ترکیه (TOBB) در این میان نقش بسیار مهمی را ایفا می‌کنند. بنیاد تحقیقات سیاست‌های اقتصادی ترکیه (TEPAV) نیز هدایت برخی گفتگوهای سیاستی را در ترکیه بر عهده دارد که به ارائه طرح‌های سیاستی جدید کارآفرینی توسط دولت ترکیه کمک می‌کند. این نهاد همچنین کنفرانس سیاست‌های کارآفرینی را در سال ۲۰۱۲ در ترکیه به عنوان بخشی از هفته جهانی کارآفرینی برگزار کرد. سایر برنامه‌های GEP در کشور ترکیه نیز از حمایت‌های سازنده TOBB و به خصوص دو شورای اصلی این اتاق یعنی هیأت کارآفرینان جوان^۴ و انجمن صنعت سرمایه‌های مخاطره‌پذیر^۵ بهره می‌برد [۹].

¹ The Global Entrepreneurship Program Turkey (GEP Turkey)

² TOBB

³ Economic Policy Research Foundation of Turkey (TEPAV)

⁴ TOBB Young Entrepreneurs Board

⁵ TOBB Venture Capital Industry Assembly

۴-۲-۳- جوایز کارآفرینی در ترکیه

- جایزه کارآفرینان جوان اجتماعی^۱: این جایزه توسط دانشگاه‌های بین‌المللی Laureate با همکاری دانشگاه بیلگی استانبول، بنیاد تحصیلات داوطلبانه ترکیه^۲ (TEGV) و بنیاد بین‌المللی جوانان^۳ هر ساله برگزار می‌شود. هدف از این برنامه تشخیص و حمایت از کارآفرینان اجتماعی موفق در سنین ۱۸ تا ۲۹ سالگی در سراسر ترکیه است. هر ساله ۱۰ نفر از این افراد انتخاب شده و طی مراسمی ضمن دریافت جایزه نقدی به منظور حمایت از کسب و کارشان، امکان حضور در یک دوره آزمایشی به زبان ترکی و مرتبط با حوزه فعالیت‌شان را پیدا می‌کنند. همچنین این برنامه سبب دسترسی به شبکه جهانی فارغ‌التحصیلان جوان می‌شود [۲۰].

- رقابت بانوان کارآفرین ترکیه^۴: هدف از این برنامه که توسط بانک گارانتی ترکیه^۵ با همکاری مجله اکونومیست و انجمن بانوان کارآفرین ترکیه (KAGİDER)^۶ برگزار می‌شود، افزایش روحیه کارآفرینی در میان بانوان ترکیه و کمک به افزایش تعداد آنها برای رسیدن به سطح کشورهای توسعه یافته است. از جمله جوایز این مسابقه، یک سال اشتراک رایگان مجله‌های اکونومیست، سرمایه و *ایل*^۷، یک سال عضویت رایگان در KAGİDER و همچنین کمک مالی از سوی بانک گارانتی به ارزش ۲۵۰۰ لیره ترکیه است [۱۷].

۵- منتخب بهترین عملکردهای دولتی در زمینه ۵ رکن کارآفرینی

علاوه بر تجربه کشورهای ترکیه و آلمان در زمینه تشویق و حمایت از کارآفرینان، سایر کشورها نیز تجربه‌های موفق در زمینه ارائه سیاست‌های مشوق کارآفرینی در ارتباط با شاخص‌های سنجه کارآفرینی EY داشتند که در ادامه این سیاست‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۵-۱- فرهنگ کارآفرینی

- برنامه تجاری سازی نوآوری در کانادا^۸ (۲۰۱۰): این برنامه یک طرح ۴۰ میلیون دلاری از سوی دولت کانادا به منظور توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط بود که رکن مهمی از اقتصاد کانادا به حساب می‌آیند. این طرح به منظور کمک به شرکت‌ها برای پر کردن شکاف مرحله قبل از تجاری سازی برای خدمات و محصولات نوآورانه طراحی شد [۲].

¹ Young Social Entrepreneur Awards

² The Educational Volunteers Foundation of Turkey (TEGV)

³ International Youth Foundation

⁴ Turkey's Woman Entrepreneur Competition

⁵ Garanti Bank

⁶ The Women Entrepreneurs Association of Turkey (KAGİDER)

⁷ Elele

⁸ Canadian Innovation Commercialization Program (CICP)

- جایزه کارآفرین جوان چین (۲۰۰۴): این جایزه به طور مشترک توسط اتحادیه جوانان کمونیست چین^۱ و وزارت منابع انسانی و تامین اجتماعی^۲ این کشور برگزار می شود. هدف این جایزه، کارآفرینان بین سنین ۱۸ تا ۴۰ سال هستند که کسب و کار خود را شروع کرده و احساس عمیقی از مسئولیت اجتماعی دارند. این جایزه شامل طیف وسیعی از کسب و کارها از رسانه های گروهی و فناوری بالا تا دامپرووری می شود. کمیته سازماندهی این جایزه به منظور ترغیب کسب و کارها برای مشارکت در آن، معمولاً دستاوردهای برندگان جایزه را منتشر کرده و همچنین یک تور سخنرانی سراسری در چین برایشان ترتیب می دهد [۲].

- جایزه *Teng Fei* در چین (۲۰۰۹): این جایزه که به جایزه کارآفرین پژوهشگر بازگشته از غرب نیز معروف است، در سال ۲۰۰۹ به منظور ارج نهادن و پاداش به کسانی است که خارج از چین تحصیل کرده و به این کشور بازگشتند و به عنوان رهبران کارآفرینی در چین نائل آمدند. جایزه شامل نشان پژوهشگر برتر و گواهینامه های مرتبط با آن است [۲].

- *اراسموس برای جوانان کارآفرین*^۳ (۲۰۰۹): این پروژه در سال ۲۰۰۹ توسط اتحادیه اروپا ایجاد شد. هدف از آن کمک به کارآفرینان جدید برای دستیابی به مهارت های مرتبط با حیطه کاریشان به منظور مدیریت یک بنگاه کوچک و متوسط (SME) با گذراندن یک دوره در یک شرکت واقع در دیگر کشورهای اتحادیه اروپا است. این موضوع به بهبود تخصص این افراد کمک کرده و سبب شکوفایی انتقال دانش و تجربه به فراسوی مرزها میان کارآفرینان می شود [۲].

- *سفرای شبکه زنان کارآفرین اروپا*^۴ (۲۰۱۰): هدف از این شبکه که در سال ۲۰۱۰ توسط اتحادیه اروپا بنیان نهاده شد معرفی کارآفرینان موفق به منظور ترغیب زنان به کارآفرینی و داشتن کسب و کار شخصی بود. این سفرای به زنان برای داشتن اعتماد به نفس لازم جهت ایجاد یک کسب و کار موفق کمک می کنند. آنها همچنین به عنوان الگو داستان موفقیت خود را برای تشویق زنان در این حیطه بازگو می کنند [۲].

- *۱۰۰ شرکت با بیشترین رشد در عربستان*^۵ (۲۰۰۸): هدف از این برنامه بهبود کارآفرینی و نوآوری در عربستان است که در واقع شرکت های نوظهور که سریعترین رشد را دارند، رتبه بندی می کند. این برنامه و رده بندی مربوط به آن توسط مرجع ذی صلاح سرمایه گذاری عمومی عربستان، مرکز ملی رقابت پذیری و با همکاری روزنامه الوطن و شبکه "آل ورد" ایجاد شده است. دستورالعمل های این برنامه بر اساس استانداردهای رقابت پذیری جهانی است. شرکت های برنده به دو گروه تقسیم می شوند: ۱۰۰ شرکت با سریع ترین رشد و ۱۰۰ بنگاه نوپا با سریع ترین رشد [۲].

¹ The China Communist Youth League

² The Ministry of Human Resources and Social Security

³ Erasmus for Young Entrepreneurs

⁴ European Network of Female Entrepreneurship Ambassadors (ENFEA)

⁵ Saudi Fast Growth 100

⁶ All World Network

- Bizjam در آفریقای جنوبی (۲۰۰۴): یک پورتال شبکه کسب و کار است که کارآفرینان جوان می توانند فروشندگان و خریداران بالقوه محصول خود را در آنجا بیابند. مشخص کردن بازارهای هدف و منابع سرمایه از دیگر امکانات این شبکه است. کارآفرینان همچنین می توانند ایده ها و طرح های کسب و کار خود را با دیگر کارآفرینان به بحث بگذارند. اداره ملی توسعه جوانان^۱ حامی مالی این برنامه است [۲].

- ۱۰۰ کارآفرین آینده در آفریقای جنوبی (۲۰۰۸)^۲: این یک برنامه انگیزشی برای آگاهی و تشویق کارآفرینان جوان در آفریقای جنوبی است که در سال ۲۰۰۸ پایه گذاری شد. اتاق بازرگانی جوانان آفریقای جنوبی و اداره ملی توسعه جوانان^۳ حامیان مالی این برنامه بوده و دستورالعمل های اجرایی را انتخاب می کنند. این برنامه ملی، جوانان کارآفرین بین سنین ۱۸ تا ۳۵ را که داستان های الهام بخشی از موفقیت در کسب و کار خود دارند را هدف قرار داده است. برنده نهایی این مسابقه ۱۰۰ هزار رند آفریقا جایزه دریافت می کند [۲].

- جایزه جهانی دانشجوی کارآفرین (۲۰۰۶)^۴: این برنامه در واقع یک سلسله رقابت های بین المللی برای کارآفرینان دانشجویی یا دانش آموز است که در حال تحصیل در دبیرستان، کالج یا دانشگاه بوده و یک کسب و کار سودآور را اداره می کنند، درآمد تولید می کنند و ۶ ماه پیاپی از عمر این کسب و کار می گذرد [۲].

- هفته جهانی کارآفرینی (۲۰۰۸): این برنامه در واقع بزرگترین جشن جهانی افراد مبتکر و خلاق و کارآفرین است که یک شرکت نوپا را تاسیس کرده و سبب رشد اقتصادی و گسترش رفاه عمومی می شوند. نوامبر هر سال، یک هفته کامل به فعالیت ها، مناسبت ها و رقابت های مرتبط با کارآفرینان کشورهای شرکت کننده اختصاص می یابد. این طرح کارآفرینان را در مرکز توجه قرار داده و سبب ارتباط آنها با سرمایه گذاران، مربیان و همکاران بالقوه می شود [۲].

۵-۲- آموزش و پرورش

- برنامه کارآموزی کسب و کارهای کوچک^۵ در کانادا (۲۰۰۹): این برنامه حمایت های مالی به بنگاه های کوچک و متوسط ارائه می دهد تا از دانش آموزان مقطع دبیرستان به عنوان دستیار و کارآموز برای استفاده از استراتژی های تجارت الکترونیک بهره برده و از این طریق بهره وری و رقابت پذیری خود را بهبود بخشند. در مجموع این برنامه، سالیانه از استخدام بیش از ۴۰۰ دانش آموز برای کمک به پروژه های اطلاعاتی و ارتباطی حمایت کرد [۲].

¹ The National Youth Development Agency (NYDA)

² Future 100

³ The National Youth Development Agency (NYDA)

⁴ The Global Student Entrepreneur Awards (GSEA)

⁵ Small Business Internship Program (SBIP)

- تامین رقابتی اعتبارات خرد در کانادا (۲۰۰۴): این رقابت به دانش‌آموزان مقطع دبیرستان در کانادا این فرصت را می‌دهد که کارآفرین شده و برای خیریه تامین مالی نمایند. در طول یک هفته یک تیم سه تا پنج نفره تلاش می‌کند تا ۱۰۰ دلار کانادا به منظور تامین مالی مرحله ایده^۲ جمع‌آوری کرده و هر چیزی که بیش از آن جمع کنند به خود گروه تعلق می‌گیرد [۲].

- ۱,۶ میلیارد یوان چین برای دانشجویان کالج در چین (۲۰۱۰): دولت چین و دانشگاه‌های این کشور در سال ۲۰۰۹ تصمیم به ایجاد یک منبع مالی در حدود ۱,۶ میلیارد یوان (۴۴ میلیون دلار آمریکا) گرفتند تا به امر پرورش خلاقیت و کارآفرینی در میان دانشجویان کالج در چین تخصیص یابد [۲].

- برنامه دانش کسب و کار در چین (۲۰۰۵): سازمان جهانی کار^۳ متولی این برنامه بود که مشتمل بر مدل‌های آموزشی و مواد درسی برای ارائه دروس کارآفرینی در دانشگاه‌هاست. پروژه آزمایشی با همکاری فدراسیون جوانان چین و منطبق با چارچوب نظام آموزشی چین بود. هدف از این پروژه هماهنگ کردن این برنامه با مدارس فنی و حرفه‌ای در چین بوده است [۲].

- شبکه آموزش کارآفرینی برای تحصیلات عالی در ژاپن (۲۰۰۹-۲۰۰۸): این شبکه برنامه و مناسبت‌هایی را اجرا می‌کند که سبب تقویت و تکمیل آموزش‌های کارآفرینی در ژاپن می‌شود که شامل برنامه الگوهای سخنرانی، برنامه نشست‌های همراه با سخنرانی، مناسبت آموزش کارآفرینی ملی و دیدار از اجرای سخنرانی در مدارس پیشرو است. بیشتر این برنامه‌ها برای معلمینی است که در کالج‌ها و مدارس سخنرانی ایراد می‌کنند [۲].

- برنامه کارآفرینان جوان در آفریقای جنوبی (۲۰۰۹): این برنامه به ۲۵ جوان فارغ‌التحصیل یا صاحب کسب و کار با یک طرح کسب و کار قوی این فرصت را می‌دهد که ضمن سفر به آمریکا به مدت ۶ هفته تحت نظارت مربیان آمریکایی آموزش دیده و مهارت لازم برای تأسیس کسب و کار خود را کسب نمایند. اداره ملی توسعه جوانان در آفریقا حامی مالی اصلی برنامه بوده که برای جوانان یک تجربه آموزش بین فرهنگی را فراهم می‌کند که شامل آموزش‌های عملی و تئوری است [۲].

- آموزش کارآفرینی کاربردی در ترکیه^۴: این برنامه شامل ۶۰ ساعت آموزش و کارگاه آموزشی است که موضوعاتی نظیر ویژگی‌های کارآفرینی، ایده‌های تجاری و طرح کسب و کار را پوشش می‌دهد. این برنامه

¹ The Impact Microcredit competition

² Seed

³ The International Labour Organization (ILO)

⁴ Applied Entrepreneurship Education

توسط سازمان توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط ارائه می‌شود. آموزش می‌تواند برای عموم یا برای گروه‌های خاص نظیر جوانان و زنان و نظایر آن باشد [۲].

۵-۳- دسترسی به منابع مالی

- PR.UEVE در آرژانتین (۲۰۰۱): این برنامه با هدف تشویق شرکت‌های فعال در حوزه فناوری است که توانایی کسب علوم کاربردی را دارند. از طریق این برنامه، ایده‌های خلاقانه در محصولات، خدمات، فرآیندهای تولید و مدیریت که سبب تبدیل شرکت‌ها به بنگاه‌های تکنولوژیک می‌شود، مورد حمایت قرار می‌گیرد. شیوه کار به این صورت است که یک رقابت برای تعیین بهترین طرح کسب و کار برگزار شده و برنده موفق به استفاده از دوره‌های آموزشی و حمایت‌های مالی به شکل وام و ضمانت می‌شود [۲].

- بانک توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط^۱ در فرانسه (۲۰۰۵): هدف این بانک بهبود دسترسی کارآفرینان به بازارهای بدهی است. بانک توسعه در سال ۲۰۱۰ حدود ۱۰ میلیارد یورو را به شکل ضمانت وام در اختیار ۸۰ هزار کارآفرین قرار داد. ریاست بانک بر عهده بخش دولتی است و بانک ملزم به ارائه گزارش به وزارت اقتصاد، مالی و صنعت^۲ و وزارت تحقیقات و آموزش عالی^۳ است [۲].

- سرمایه برای فناوری بالا در آلمان (۲۰۰۵): این برنامه که در سال ۲۰۱۱ با برنامه "سرمایه برای فناوری بالای (۲)" ادامه یافت^۴، تامین مالی سرمایه‌های مخاطره پذیر است که با همکاری مشترک بخش خصوصی و دولتی در شرکت‌های تکنولوژیک در مرحله ایده سرمایه‌گذاری می‌شود. ارزش منابع مالی برنامه در حدود ۲۷۲ میلیون یورو است و در شرکت‌هایی که نتایج تحقیقات درخشان خود را در صنعت اجرایی کردند، سرمایه‌گذاری می‌شود. شرکت‌های نوپا تا سقف ۵۰۰ هزار یورو کمک مالی دریافت می‌کنند. زمینه‌های حمایتی هم شامل تامین مالی، تیم سازی، انتقال دانش و شبکه سازی است [۲].

- برنامه توسعه کارآفرینی در حوزه فناوری در هند (۱۹۹۸): این برنامه در واقع بزرگترین برنامه حمایتی در هند از مبتکران مستقل است که توسط اداره تحقیقات صنعتی و علمی در وزارت فناوری و علوم هند برگزار می‌شود. این شبکه با نزدیک به ۳۰ مرکز توسعه‌ای در سراسر هند از مبتکران و محققان با ارائه کمک‌های ضمانتی، راهنمایی‌های فنی و آموزشی حمایت می‌کند. هدف از این حمایت‌ها تبدیل محققان و مبتکران به یک کارآفرین و رشد ایده‌ها و بنگاه‌های آنهاست. حمایت‌ها در دو مرحله ارائه می‌شود. فاز اول حمایت از ایده نوآورانه است که تا سقف ۳۰ هزار دلار حمایت مالی دارد و فاز دوم حمایت از رشد شرکت است که تا سقف

¹ The SME development bank (OSEO)

² The Ministry for the Economy, Finance and Industry

³ The Ministry for Higher Education and Research

⁴ این برنامه در دو فاز یک و دو انجام شد که فاز یک آن در سال ۲۰۰۵ و فاز دو آن در سال ۲۰۱۱ اجرایی شد.

۹۰ هزار دلار تامین مالی ارائه می دهد. این برنامه حتی فرصت شکست را برای مبتکران محفوظ می گذارد. این شبکه در عین حال تنها برنامه ای است که در آن منابع مالی مستقیم در اختیار کارآفرین قرار گرفته و الزامی برای بازپرداخت وجود ندارد. همچنین کلیه حقوق مالکیت فکری و تجاری سازی ایده ها در اختیار کارآفرین است. هدف این طرح منحصراً کارآفرینان و مبتکران در حوزه غیر نرم افزار و فناوری اطلاعات است. مهمترین شرط برای پذیرش در این طرح آن است که ایده اولیه کاربرد تجاری داشته باشد [۲].

- تامین اعتبار برای کسب و کارها در اندونزی (۲۰۰۷): این مشوق در واقع برنامه ای است که تسهیلات اعتباری که توسط دولت و با همکاری چند بانک محلی ضمانت شده را در اختیار کارآفرینان قرار می دهد. هدف از این برنامه تسریع در توسعه بخش های مهم، تقویت کسب و کارهای کوچک، بهبود دسترسی به سازمان های اعتباری و مالی، کاهش فقر و افزایش فرصت های شغلی است. منابع مالی معمولاً به شکل سرمایه در گردش و وام های سرمایه گذاری است که سقف آن ۶۰ هزار دلار بوده و به شرکت های خرد، کوچک و متوسط به وسیله یک شرکت بیمه اعتباری داده می شود [۲].

- خوداشتغالی در ایتالیا (۲۰۰۰): یک سلسله ابزارهای تامین مالی بود که به منظور حمایت از فرصت های خوداشتغالی در میان بیکاران یا کسانی که برای اولین بار در جستجوی شغل هستند ایجاد شد. این پروژه ها شامل خوداشتغالی (طرح هایی با سقف سرمایه گذاری ۲۵۰۰۰ یورو)، شرکت های خرد (با سقف سرمایه گذاری ۱۳۰,۰۰۰ یورو) و پروژه های بیمه توسط بیمه گران صاحب صلاحیت. حمایت ها از طریق ضمانت، تامین منابع مالی و مشاوره های تخصصی ارائه شد. این اقدامات از سوی یک اداره دولتی که به قصد حمایت از سرمایه گذاری خارجی و رشد کارآفرینی محلی ایجاد شده، انجام می شد [۲].

- منابع مالی برای کارآفرینان خرد، جوان و بانوان در ژاپن (۲۰۰۵): JFC-Micro یک شرکت تامین مالی در ژاپن است که در واقع یک سازمان مالی کاملاً سیاست محور بوده و مالکیت آن با دولت ژاپن است. مهمترین مأموریت این نهاد حمایت از بنگاه های کوچک و متوسطی است که در دسترسی به منابع مالی بخش خصوصی دچار مشکل شده اند. بین سال های ۱۹۹۹ تا ۲۰۱۱، JFC-Micro ۹۰,۰۰۰ وام تجاری به ارزش ۵,۵ میلیارد دلار ارائه کرده است [۲].

۵-۴- مالیات و مقررات

- قانون کارآفرین منحصر به فرد^۱ در برزیل (۲۰۰۸): هدف این قانون، کمک به کارآفرینان بازرگانی است که به صورت انفرادی و غیررسمی فعالیت می کنند (کسانی که شغل دیگری به جز کارآفرینی نداشته و درآمد

^۱ Individual Entrepreneur Law

سالیانه‌شان بالغ بر ۳۶،۰۰۰ رئال برزیل^۱ است). کمک به رسمی‌سازی و در نتیجه دسترسی به مزایای اجتماعی از جمله مستمری بازنشستگی، بیمه‌های درمانی و غرامت کارکنان از تسهیلات فراهم شده توسط این قانون است. برای ساده‌سازی فرآیند ثبت‌نام این دسته از کارآفرینان، وزارت توسعه، صنعت و تجارت^۲ (MDIC) که مسئول توسعه کسب‌وکارهای کوچک است، در سال ۲۰۰۹ اقدام به راه‌اندازی یک پورتال اینترنتی به منظور ثبت‌نام کارآفرینانی که تمایل به رسمی شدن دارند، نمود. قانون مذکور همچنین تعداد مراحل، میزان اطلاعات لازم برای ثبت‌نام و نیز میزان مالیات پیشنهادی کارآفرینان را کاهش داد [۲].

- سیاست لی گرال^۳ در برزیل (۲۰۰۶): سیاست دولت برزیل در قبال بنگاه‌های کوچک عمدتاً شامل لی گرال (قوانین کلی در مورد بنگاه‌های خرد و کوچک) است که در مقایسه با سایر قوانین، مالیات‌ستانی را ساده‌تر کرده و خدمات دولت به بنگاه‌های خرد و کوچک را افزایش می‌دهد. بر طبق این قانون، کسب و کارهای کوچک با گردش مالی بالغ بر ۲،۴ میلیون رئال برزیل، مالیات کمتری داده و حمایت‌های دولتی بالغ بر ۸۰،۰۰۰ رئال دریافت می‌کنند.

- رژیم مالیاتی سیمپلز^۴ در برزیل: سیمپلز یک نظام مالیاتی ویژه برای بنگاه‌های خرد، کوچک و متوسط با هدف کاهش بار مالیاتی، ساده‌سازی فرعیات قانونی مالیات و جمع‌آوری و محاسبه همه مالیات‌ها در برزیل به صورت یک‌باره است. مالیات‌ها در برزیل عموماً بر اساس سود و یا درآمد ناخالص بنگاه محاسبه می‌شوند. نرخ مالیات بین ۵ تا ۲۵ درصد است. تحت برنامه سیمپلز، میزان مالیات با یک نرخ واحد و البته کمتر و بر مبنای درآمد کسب شده توسط بنگاه محاسبه می‌شود [۲].

- بیزپال (مجوزهای کسب و کار)^۵ در کانادا (۲۰۰۵): بیزپال یک خدمت آنلاین است که فرآیند اخذ مجوز و پروانه را برای کارآفرینان، کسب‌وکارها، دولت‌ها و مقاطعه‌کاران ساده‌سازی می‌کند. کاربران این خدمات آنلاین، به سادگی به چند سوال در مورد نوع کسب و کار خود پاسخ داده و بیزپال به صورت خودکار لیستی از همه مجوزهای دولتی را در سطوح مختلف (فدرال، استانی، منطقه‌ای و شهری) به همراه اطلاعات پایه‌ای و لینک وبسایت مربوط به هر کدام را ارائه می‌کند [۲].

¹ هر رئال برابر با ۰٫۳۲ دلار آمریکا است. R\$:

² Ministry of Development, Industry and Commerce (MDIC)

³ Lei Geral Policy

⁴ SIMPLES Tax Regime

⁵ BizPal (Business Permits and Licenses)

- ثبت در پنجره واحد تجاری^۱ در کانادا (۲۰۰۴): این برنامه توسط وزارت کسب و کارهای کوچک، توریسم، فرهنگ و تنوع اقتصادی غرب^۲ در کانادا ارائه شد. این برنامه علاوه بر استفاده آسان، امکان تکمیل درخواست- های مهم دولتی را برای صاحبان کسب و کار به صورت سریع و کارا به صورت یکباره فراهم می‌آورد [۲].

- کمیسیون کاهش قوانین دست و پاگیر^۳ در کانادا (۲۰۱۱): منظور از قوانین دست و پاگیر، زمان و منابع صرف شده توسط کسب و کار برای اثبات مطابقت با قوانین دولت فدرال است. اهداف دولت کانادا از راهاندازی کمیسیون کاهش قوانین دست و پاگیر عبارت است از: اول شناسایی موانع کسب و کار که ریشه در الزامات قانونی دولت فدرال داشته و کاهش بار آن برای کسب و کارها مفید بوده و تمرکز بر قوانینی که اثر منفی بر رشد، رقابت و نوآوری دارند. دوم معرفی گزینه‌هایی که نکات منفی را گوشزد کرده و اثرات مضر آن را در بلندمدت کنترل و کاهش می‌دهد، ضمن این که ایمنی و سلامت و حفظ محیط زیست را در این فرآیند به عهده می‌گیرد [۲].

- اقدام در جهت جذب کارآفرینان بالقوه خارج از کشور در چین (۲۰۱۱): بنگاه‌هایی که توسط کارآفرینان چینی بازگشته به کشور راهاندازی می‌شوند، حمایت‌های اساسی دریافت می‌کنند. از جمله این حمایت‌ها، فراهم کردن بخشی از سرمایه آغاز به کار در طی دوران نوپایی بنگاه است [۲].

- قانون کسب و کارهای کوچک در اتحادیه اروپا (۲۰۰۶): دولت‌های اروپایی در شورای اروپا در بهار سال ۲۰۰۶، در مورد تسهیل فرآیند تبدیل سریع‌تر و ارزان‌تر بنگاه‌های نوپا به شرکت‌های کوچک و متوسط، توافق نمودند. این توافق بر سر اجرای سریع‌تر و ساده‌سازی فرآیندها و نیز ایجاد فروشگاه‌های آنلاین بود. همچنین دولت‌های اروپایی توافق نمودند که زمان لازم برای کسب مجوزهای کسب و کار را در کشورهای خود کاهش دهند [۲].

- سیستم ثبت کسب و کارها در پنجره واحد تجاری در فرانسه (۲۰۱۰): ثبت آنلاین کسب و کارها در پنجره واحد تجاری سبب ساده‌سازی راهاندازی کسب و کارها شده است. این وبسایت، که بر روی کارآفرینان جدید و فعال تمرکز کرده است، برای اطلاع‌رسانی و نیز راهاندازی سریع‌تر بنگاه‌ها استفاده می‌شود [۲].

- اعتبار مالیاتی تحقیق^۴ (CIR) در فرانسه (۲۰۰۸): CIR برنامه‌ای دائمی با اقدامات موقت و به منظور افزایش بودجه تحقیق و توسعه در کسب و کارها است. تمامی سازمان‌های صنعتی، تجاری و کشاورزی که موضوع مالیات شرکتی هستند، می‌توانند از این برنامه استفاده کنند. CIR بر مبنای میزان مخارج مصرف شده برای

¹ OneStop Business Registry

² Ministry of Small Business, Tourism and culture and Western Economic Diversification Canada

³ Red Tape Reduction Commission

⁴ Research Tax Credit

تحقیق و توسعه محاسبه می شود. چنانچه این مخارج بالاتر از ۱۰۰ میلیون یورو باشد، ۳۰ درصد این رقم از مالیات کسر و به بنگاه برگردانده می شود [۲].

- قانون ۹۹/۲۰۰۹ در ایتالیا (۲۰۰۹): این قانون دولت را در ایجاد هماهنگی کلیه ترتیبات قانونی مرتبط با جهانی سازی شامل صادرات، افزایش سرمایه گذاری و توافقات بین سازمان های دولتی و سیستم بانکی در استفاده از خدمات بانک های خارجی، متعهد می سازد [۲].

- سیستم پنجره واحد تجاری برای پروژه های جدید در روسیه (۲۰۰۵): در یکی از شهرهای روسیه، یک طرح مربوط به بنگاه های نوپا به کار گرفته شد که رهنمودهایی را در مورد پروژه های سرمایه گذاری فراهم و سیستمی را برای پنجره واحد تجاری برای سرمایه گذاران ایجاد نمود. سیستم پروژه های سرمایه گذاری بنگاه های نوپا بر اساس قانون پنجره واحد تجاری طراحی شده است، به این مفهوم که سرمایه گذار برای گرفتن محلی برای انجام پروژه، تنها باید با یک اداره در وزارت سرمایه گذاری تماس بگیرد. با این سیاست، پروژه های جدید سرمایه گذاری با سرعت بیشتری انجام می شوند [۲].

- سیستم حسابداری تسهیل شده در روسیه (۲۰۰۷): این سیستم مزیت های مالیاتی ویژه ای را برای مالیات دهندگانی که این روش را برای پرداخت انتخاب می کنند ارائه می کند. آن ها مالیات خود را بر اساس درآمد خالص سالیانه خود پرداخت نموده و سپس می توانند نوع پرداخت مالیات بر شرکت خود را انتخاب کنند. به این صورت که یا ۶ درصد از کل گردش مالی و یا ۱۵ درصد از درآمد خالص را پرداخت می کنند. به علاوه، نیازی به پرداخت مالیات بر ارزش افزوده هم نیست [۲].

- ۱۰ به ۱۰ در عربستان سعودی (۲۰۰۵): عربستان سعودی با هدف افزایش خلق کسب و کارهای جدید، در سال ۲۰۰۵ اقدام به راه اندازی گروه ۱۰ در ۱۰ نمود. هدف، کاهش اثر بار مقرراتی بر بنگاه های نوپا و نیز ارتقای رتبه عربستان سعودی در رتبه بندی گزارش انجام کسب و کار^۲ در پایان سال ۲۰۱۰ بود. رتبه این کشور از ۶۷ام جهان در سال ۲۰۰۴ به ۱۱ام در سال ۲۰۱۰ ارتقا یافت [۲].

- اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه^۳ در انگلستان (۲۰۱۱): این برنامه به منظور افزایش معافیت مالیاتی بر روی مخارج تحقیق و توسعه در بنگاه های کوچک و متوسط طراحی شده است. این معافیت بین ۷۵ تا ۱۰۰ درصد و برای مخارج انجام شده بر روی تحقیق و توسعه کیفی اعمال شد [۲].

¹ 10 by 10

² Doing Business Report

³ The R&D Tax Credit

۵-۵- حمایت های هماهنگ

- ابتکار بنگاه بانوان^۱ (WEI) در کانادا (۱۹۹۴): اداره متنوع سازی اقتصادی غرب کانادا^۲ این ابتکار را با هدف فراهم نمودن خدمات و اطلاعات کسب و کار برای بانوان ایجاد نموده است. دفاتری در چهار ایالت غربی کانادا مسئول اجرای این برنامه هستند. این ادارات غیرانتفاعی بوده و خدمات متنوع و منحصر به فردی از جمله مشاوره، آموزش، پیوستن به شبکه کارآفرینان، حمایت های مالی و نهایتاً ارجاع آنان به خدمات تکمیلی را به بانوان کارآفرین ارائه می دهد [۲].

- شبکه بنگاه های اروپا^۳ در اتحادیه اروپا (۲۰۰۸): این شبکه در ماه فوریه سال ۲۰۰۸ به وسیله اداره کل کمیسیون بنگاه ها و صنایع^۴ راه اندازی شد و هدف آن کمک به بنگاه های کوچک برای بهره برداری از فرصت های بی نظیر در بازار اتحادیه اروپا است. این شبکه با کمیسیون اروپا مرتبط بوده و اتاق های بازرگانی و صنایع، مراکز فناوری، مؤسسات تحقیقاتی و سازمان های توسعه ای را در بر دارد که این نهادها به وسیله یک پایگاه داده بسیار قدرتمند با یکدیگر در ارتباط بوده و اطلاعات، دانش و منابع فناوری را به اشتراک می گذارند. خدمات ارائه شده توسط این شبکه عبارت است از: کمک به جهانی سازی، دسترسی به منابع مالی، قوانین و استانداردهای اتحادیه اروپا و حقوق مالکیت معنوی [۲].

- سیستم ملی مراکز رشد کسب و کار^۵ در مکزیک (۲۰۱۱): این سیستم شامل سازمان هایی است که کسب و کارهای موفق را در مراکز رشد پیگیری می کنند و هدف آن نیز تقویت ارتباط بین اعضا است تا بتوانند با به اشتراک گذاشتن تجربه ها، بنگاه هایی خلاق تر و با قدرت رقابت بالاتر ایجاد می کند [۲].

- آر سی اس ام ای (مرکز منابع مربوط به بنگاه های کوچک و متوسط) در روسیه (۲۰۰۲): این مرکز خدمات منحصر به فردی را برای حمایت از سازمان ها و کسب و کارهای منطقه ای و بنگاه های کوچک و متوسط فراهم می آورد که سبب تسهیل انتقال اطلاعات بین سازمان های حمایت از کسب و کار در منطقه و ایالات مختلف می شود. این سیستم یکی از سیستم های کارا و مؤثر در حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط است [۲].

1 Women's Enterprise Initiative

2 Western Economic Diversification Canada (WD)

3 Enterprise Europe Network

4 Commission's Directorate-General for Enterprise and Industry

5 National System of Business Incubation

۶- نتیجه گیری

در دنیای پرشتاب امروز، کارآفرینی به عنوان یکی از عوامل شتاب‌دهنده به رشد و توسعه اقتصادی به شمار می‌رود و کشورهایی که در این زمینه تمرکز کرده‌اند، به نتایج قابل توجهی دست یافته‌اند. مطالعات جهانی نشان می‌دهند که رشد و توسعه کارآفرینی نیازمند بسترسازی‌های زیربنایی است و کشورهای موفق به منظور رونق کارآفرینی، اقدامات مختلفی را صورت می‌دهند. از جمله این اقدامات، رفع موانع نهادی، بهبود محیط کسب و کار، تضمین حقوق مالکیت و ساده‌سازی و کاهش بار قوانین اضافی، تمرکز بر تحقیق و توسعه، تدوین بسته‌های حمایتی و مواردی از این دست است که سبب مشارکت بیشتر بخش خصوصی در اقتصاد و در نتیجه فراهم شدن بستر برای شکوفایی فعالیت‌های کارآفرینانه خواهد شد. در کنار اقدامات اصولی نام برده، در نظر گرفتن مشوق‌ها و جوایز کارآفرینی نیز می‌تواند به عنوان حلقه انتهایی در فرآیند حمایت و تقویت کارآفرینی در کشور در نظر گرفته شود.

آنچه از بررسی اجمالی عملکرد سایر کشورهای جهان و برنامه‌های حمایتی و تشویقی طراحی شده توسط آنها، می‌تواند برای ایران راهگشا باشد، اولویت دادن به حل تنگناهای محیط کسب و کار کشور نشأت گرفته از مسائل کلان نهادی و ساختاری حاکم بر اقتصاد کشور است که در نهایت محیط کسب و کار، فضای سرمایه‌گذاری و کارآفرینی را از خود متاثر می‌سازد.

در واقع دولت در گام اول از طریق سیاست‌گذاری‌های مطلوب در جهت احترام به حقوق مالکیت فردی و خصوصی، اصلاح و بازنگری در قوانین کشور به منظور حذف قوانین دست و پاگیر، غیرشفاف و بعضاً متناقض، مبارزه جدی و همه‌جانبه با فساد و تبعیض و جلوگیری از شکل‌گیری رانت و انحصار در اقتصاد، می‌تواند فضای مساعد کارآفرینی را در کشور ایجاد نموده و در گام بعدی با ارائه مشوق‌های دولتی و تعریف جوایز کارآفرینی سبب تشویق و شکوفایی در این حوزه شود.

۷- منابع

1. **The power of three**, Together, governments, entrepreneurs and corporations can spur growth across the G20, The EY G20 Entrepreneurship Barometer, Ernst and Young (EY), 2013
2. **Entrepreneurship speak out**, A call to Action for G20 Governments, The Nice Côte d'Azur 2011 Entrepreneurship Barometer, Ernst and Young (EY), October 2011
3. **Global Entrepreneurship Monitor (GEM)**, Global Report 2016/17, GEM Natinal Team
4. **Global Entrepreneurship Index**, The Global Entrepreneurship and Development Institute, 2017
5. **Entrepreneurship Policy Framework and Implementation Guidance**, United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)
6. Ahman, Nadim & Hoffman, Anders; **A Framework for Addressing and Measuring Entrepreneurship**, Entrepreneurship Indicators Steering Group, OECD, 2007
7. **Encouraging entrepreneurship at local and regional level**, Examples of Good Practices from EER (European Entrepreneurial Region), European Union (UN), Committee of Regions, 2015
8. Welter, Frederike; **Entrepreneurship Policy Design and Delivery Framework**, OECD

9. **The Global Entrepreneurship Program Turkey**, Activity Report 2011 – 2012, U.S. Department of State, The Union of Turkish Chambers (TOBB) and Economic Policy Research Foundation of Turkey (Tepav)
10. GÜLER, Hüseyin, **The Entrepreneurial and Innovative University Index**, TÜBİTAK (The Scientific and Technological Research Council of Turkey) , Head of Science, Technology and Innovation Policy, 2013
11. **Doing Business 2017**, World Bank Group, 2017
12. **Innovative Entrepreneursof Turkey**, The Case of Turkish Technoparks, Minirtey of Drvrlopmrnt. Republic of Turkey, 2014
13. Better Regulation in Europe: Germany; OECD; 2010.
14. P Bowen, Harry & De Clercq, Dirk; **Institutional context and the allocation of entrepreneurial effort**; Journal of International Business Studies, 2008. 747- 767
15. **SMEs, Entrepreneurship and Innovation**, OECD 2010
16. <https://www.dailysabah.com/economy/2017/01/09/turkish-govt-to-provide-tl-3b-to-entrepreneurs-with-new-financing-sources-in-2017>
17. <https://www.kadingirisimciyarismasi.com/amac-hedef.aspx?lang=EN>
18. <https://www.deutscher-unternehmerpreis.de/?lang=en>
19. Department of State: 2014 Investment Climate Statement June 2014 (<https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/2014/>)
20. <http://www.laureate.net/Global-Impact/InternationalYouthFoundation/BILGI#1>
21. <http://data.worldbank.org>